

**Uchwała Nr .....
Rady Miasta Lublin**

z dnia 29 lutego 2024 r.

w sprawie przyjęcia dokumentu "Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina"

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 5b ust. 1 i art. 7 ust. 1 pkt 17 i 19 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688) uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się dokument "Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina", w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Lublin.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miasta Lublin

Jarosław Pakuła

Załącznik
do uchwały nr .....
Rady Miasta Lublin
z dnia .....

**LUBLIN
2023**

EUROPEJSKA
STOLICA
MŁODZIEŻY

MIASTO MŁODYCH

Polityka Młodzieżowa Lublina

SPIS TREŚCI

DLACZEGO STWORZYLIŚMY POLITYKĘ MŁODZIEŻOWĄ LUBLINA?.....	1
JAK POWSTAŁ DOKUMENT POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ LUBLINA?.....	3
DIAGNOZA.....	5
Młodzież w liczbach.....	5
Wyzwania młodych ludzi.....	8
Edukacja.....	8
Rynek pracy.....	9
Aktywność i poczucie wpływu.....	12
Zdrowie, w tym zdrowie psychiczne.....	13
Inne ważne kwestie dla osób młodych.....	14
ODBIORCY POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ.....	17
WIZJA.....	18
ZASADY.....	18
KIERUNKI.....	19
Młodzi ze spokojną terażniejszością.....	21
Dobre wejście w dorosłość.....	28
Zaangażowana przyszłość.....	33
Młodzież działa lokalnie.....	38
Osoby pracujące z młodzieżą.....	43

Szanowni Państwo,

Lublin, jako pierwsze miasto w Polsce, nosił zaszczytny tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży. W 2023 roku odbyło się blisko tysiąc wydarzeń skierowanych do młodych mieszkanki i mieszkańców naszego miasta. Inicjatywy, projekty i pomysły lubelskiej młodzieży przekroczyły nasze najśmielsze oczekiwania. To było wspaniałe widowisko zaangażowania, kreatywności i różnorodności, będące niezwykle źródłem inspiracji dla nas wszystkich. Dlatego nadal chcemy rozwijać środowisko przyjazne dla młodych związanych z naszym miastem, poznawać możliwości, badać potrzeby i wspierać ich działania.

Przekazujemy w Państwa ręce **dokument „Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina”**, tworzony również z myślą o osobach, które pracują na rzecz młodych i wspólnie z nimi, w urzędach, instytucjach, jednostkach czy organizacjach pozarządowych. Polityka młodzieżowa Lublina czerpie z rozwiązań wypracowanych w ramach ESM 2023, wychodząc naprzeciw potrzebie systemowego podejścia do zmiany postaw i sposobu myślenia o młodych. Jej zadaniem jest wypracowanie priorytetów, wartości i zasad wyznaczających kierunki zmian, do których jako miasto dążymy w naszych wspólnych działaniach z młodzieżą. „Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina” uwzględnia wizję i cele Strategii Lublin 2030. Dokument ma charakter parasolowy i ma zapewnić spójność wszystkich działań na rzecz młodzieży, planowanych przez Urząd Miasta Lublin oraz jednostki miejskie w kolejnych latach.

Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023 pokazała, jak ogromny potencjał mają młodzi ludzie. Wspólnie z nimi tworzymy miasto, w którym ich marzenia i pomysły mogą stać się rzeczywistością. Budujemy Lublin przyjazny dla wszystkich, w którym każda osoba może się spełniać, rozwijać i czuć bezpiecznie.

Zastępca Prezydenta
ds. Kultury, Sportu i Partycypacji
Beata Stepaniuk-Kuśmierzak

Prezydent Miasta Lublin
dr Krzysztof Żuk

DLACZEGO STWORZYLIŚMY POLITYKĘ MŁODZIEŻOWĄ LUBLINA?

Lublin od lat dostrzega wyzwania świata młodych i wdraża działania oraz programy, które wzmacniają młode osoby korzystające z usług miasta, uczące się tutaj, pracujące, mieszkające lub po prostu spędzające tu czas. Rok 2023 był szczególnym momentem dla interesów młodzieży w Lublinie, świętem **Europejskiej Stolicy Młodzieży**. Traktujemy to zarówno jako zobowiązanie, jak i ogromną szansę rozwojową dla miasta. Dlatego idziemy o krok dalej – w procesie badawczym i partycypacyjnym wypracowaliśmy wspólnie z osobami młodymi dokument pt. „Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina”. Jest to nasze kolejne zobowiązanie wobec oczekiwani i zaangażowania wyzwolonych przez Europejską Stolicę Młodzieży.

Opracowany dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, potrzeby i marzenia lubelskiej młodzieży. Młodzi chcą, by ich głos i pomysły były wysłuchane. Chcą być włączani w procesy decyzyjne, które nie tylko bezpośrednio ich dotyczą, ale traktują także o szeroko rozumianych potrzebach miasta, regionu, kraju czy Europy. Rozmowa powinna rozpoczynać się w środowisku najbliższym młodemu człowiekowi – w domu, szkole, dzielnicy, a samo prowadzenie dialogu z młodzieżą może wspomóc nas – dorosłych, rodziców, opiekunki i opiekunów, decydentki i decydentów – w podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji. Jeśli zadbamy o podmiotowe włączenie młodzieży do współdecydowania o mieście i w kształtowanie rzeczywistości swojej szkoły, uczelni, dzielnicy, przestrzeni młodzieżowych, rynku pracy etc., wtedy będziemy żyć w mieście aktywnych i zaangażowanych obywateli i obywateli.

Wskazane w polityce młodzieżowej **kierunki** są wyrazem priorytetów, którymi powinniśmy się kierować przy planowaniu i realizacji działań skierowanych do młodzieży oraz osób pracujących z młodzieżą i na ich rzecz. Kierunki mają charakter interdyscyplinarny. **Zasady** w polityce młodzieżowej rozumiemy jako cechy opisujące wszystkie działania miasta skierowane do młodych osób.

Polityka młodzieżowa koresponduje z treścią głównego dokumentu strategicznego w naszym mieście – **Strategii Lublin 2030**. Wpisuje się w zaprezentowaną misję i wizję miasta oraz uwzględnia wszystkie pięć zdefiniowanych obszarów rozwojowych. Sama polityka nakreśla kierunki rozwoju miasta bez czasowego horyzontu, ale nie bez znaczenia

jest kontekst szerszego planowania rozwoju miasta. W głównym dokumencie strategicznym miasta umowny czas realizacji został zaplanowany do 2030 roku, więc priorytety przewidziane w polityce młodzieżowej powinny do tego czasu zmaterializować się w działaniach wykonawczych miasta i samorządowych instytucji. Zachęcamy, aby polityka młodzieżowa stawała się także punktem odniesienia dla środowisk młodzieżowych, organizacji pozarządowych, osób pracujących z młodzieżą i na jej rzecz, w miejskich instytucjach, organizacjach, grupach etc., przygotowujących i realizujących ofertę skierowaną do tej grupy wiekowej.

„Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina” to rozwinięcie zapisów deklaracji lubelskiej, podpisanej 3 czerwca 2023 roku na wspólnym posiedzeniu Młodzieżowej Rady Miasta Lublin i Rady Miasta Lublin:

„Miasto Młodych to wspólnota dostrzegająca potrzeby młodzieży, pozwalająca na ich nieskrępowaną ekspresję i zapewniającą warunki oraz środki do ich realizacji.

To Miasto zapewniające przestrzeń do twórczego zagospodarowania przez młodzież. Pozwala, aby istniały instytucje i miejsca kształtowane przez młodych, którzy chcą wziąć na siebie odpowiedzialność za ich funkcjonowanie.

Priorytetem władz Miasta Młodych jest poznawanie i odpowiadanie na aktualne potrzeby młodzieży. Posiada czytelne i aktywne kanały komunikacji z młodymi osobami je zamieszkującymi. Wszystkie decyzje mające potencjalny wpływ na sytuację młodzieży w mieście są przedstawiane do ich konsultacji w sposób pozwalający na poznanie znaczenia oraz konsekwencji wprowadzanych działań.

Miasto Młodych z szacunkiem odnosi się do oczywistej różnorodności i ją wspiera. Dostrzega długofalowe zagrożenia współczesności i podejmuje kroki, które je zminimalizują.

Miasto Młodych, jako wspólnota, podejmuje wszystkie niezbędne działania, aby być lepszym miejscem do życia dla kolejnych generacji młodzieży, które nadejdą po nas.”

JAK POWSTAŁ DOKUMENT POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ LUBLINA?

W proces tworzenia dokumentu polityki, który trwał od marca 2023 roku, zaangażowani byli młodzi ludzie mieszkający lub uczący się na terenie Lublina, a także ekspertki i eksperci, aktywistki i aktywiści społeczni oraz urzędniczki i urzędnicy. Dla skutecznie opracowanej polityki, dostosowanej do sytuacji młodzieży, konieczne było dokładne zrozumienie ich wyzwań i potrzeb. W tym celu, na początkowym etapie prac nad dokumentem, została przeprowadzona szczegółowa diagnoza, która opierała się między innymi na istniejących wynikach badań lubelskiej młodzieży oraz dodatkowych badaniach jakościowych. Wnioski zawarte w diagnozie zostały wykorzystane do określenia kluczowych obszarów działań na rzecz młodych ludzi oraz zasad, którymi powinno kierować się miasto, tworząc programy dla młodzieży.

W ramach procesu przeprowadziliśmy:

- ❖ analizę danych zastanych, w ramach której przeanalizowaliśmy dokumenty regulujące kwestie młodzieżowe na poziomie europejskim, krajowym i lokalnym;
- ❖ analizę raportów z badań i działań partycypacyjnych z młodzieżą lubelską, m.in. raporty badawcze przed Europejską Stolicą Młodzieży, badania Młodzieżowej Rady Miasta;
- ❖ wywiady eksperckie z osobami dorosłymi pracującymi z młodzieżą i na jej rzecz, w tym m.in. przedstawicielkami i przedstawicielami społeczności akademickiej, organizacji społecznych, szkół, Urzędu Miasta Lublin;
- ❖ grupowe wywiady z młodzieżą, w których udział wzięli: przedstawicielki i przedstawiciele osób nieuczących się w wieku 19–26 lat, w tym osób należących do grupy NEET, czyli osób nieuczących się i niepracujących (z ang. *Not in Education, Employment or Training*), studentek i studentów w wieku 19–26 lat, uczennic i uczniów szkół podstawowych, uczennic i uczniów szkół technicznych i branżowych w wieku 15–20 lat, osób pracujących z młodzieżą (ze szkół, instytucji kultury, organizacji pozarządowych), uczennic i uczniów ze szkół specjalnych;
- ❖ spotkania i warsztaty z urzędniczkami i urzędnikami oraz radnymi w celu wypracowania możliwych budżetowo i czasowo narzędzi realizacji poszczególnych kierunków.

W ramach trwającego procesu osoby urzędnicze oraz organizacje pozarządowe, które go realizowały, miały możliwość uczestniczenia w czterech wizytach studyjnych w tematyce polityk młodzieżowych (Urząd Miasta st. Warszawy, Urząd Miasta Krakowa, Europejskie Centrum Wergelanda w Oslo oraz Urząd Miasta Gandawy). Wizyty finansowane były ze środków w ramach inicjatywy bilateralnej „Młodzież dla Miasta, Miasto dla Młodzieży – projekty i inicjatywy angażujące i włączające lokalne społeczności”, korzystającej z dofinansowania pochodzącego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii, za pośrednictwem Funduszy EOG i Funduszy Norweskich.

Projekt polityki został poddany konsultacjom społecznym, które trwały od 9 do 24 listopada 2023 roku. W ramach procesu konsultacyjnego odbyły się trzy otwarte spotkania, m.in. dla osób pracujących z młodzieżą, organizacji pozarządowych, młodzieży, Młodzieżowej Rady Miasta Lublin, Rady Studentów Lublina oraz wszystkich zainteresowanych mieszkanek i mieszkańców. Opinie do dokumentu zbierane były także za pośrednictwem mobilnych punktów konsultacyjnych. Przez cały okres trwania konsultacji możliwe było przesyłanie opinii i uwag do dokumentu poprzez formularz online, w wersji papierowej, a także w formie wideo i audio na adres mailowy.

DIAGNOZA

Punktem wyjścia do kształtowania polityki młodzieżowej Lublina jest uznanie młodzieży za istotną grupę społeczną oraz wykorzystanie tego, że istnieją już pewne podwaliny w postaci polityk, strategii i programów młodzieżowych w wielu miastach Polski¹. Zadaniem tych dokumentów jest wspieranie zaangażowania młodzieży w życie demokratyczne oraz jej aktywności społecznej i obywatelskiej, a głównym celem jest zapewnienie wszystkim młodym ludziom niezbędnych narzędzi i zasobów do uczestnictwa w życiu społecznym. Cele te nawiązują do **Strategii Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027**, która stanowi ramy dla współpracy w obszarze młodzieży na poziomie UE, opierając się na rezolucji Rady Unii Europejskiej i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży: Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027 (2018/C 456/01).

Tworząc dokument lubelskiej polityki młodzieżowej zastanawialiśmy się, co wiemy o młodych ludziach. Jakie wyzwania ich dotyczą? O czym mówią, rozmawiając o życiu w mieście? Jak temat młodzieży widzą osoby pracujące z młodzieżą? Żeby odpowiedzieć na te pytania, analizowaliśmy dane z badań reprezentatywnych realizowanych dla różnych grup wiekowych młodzieży w Polsce i Europie oraz dane jakościowe opisujące kontekst lubelski.

W ten sposób uzyskaliśmy opis wyzwań dotyczących młodych ludzi na poziomie krajowym, uzupełniony o informacje dotyczące sytuacji Lublina.

Młodzież w liczbach

Według danych z pierwszego półrocza 2023 roku, w Lublinie było zameldowanych **ogółem 330 447 osób**². Na koniec 2022 roku były to 331 243 osoby. Spośród nich 15 864 to osoby w wieku 10–14 lat (ok. 5%), 13 771 to młodzież w wieku 15–19 lat (ok. 4%), 15 151 stanowią osoby w przedziale wiekowym 20–24 lat (ok. 4,5%), a 21 158 to mieszkanki i mieszkańcy w wieku 25–29 lat (ok. 6%)³.

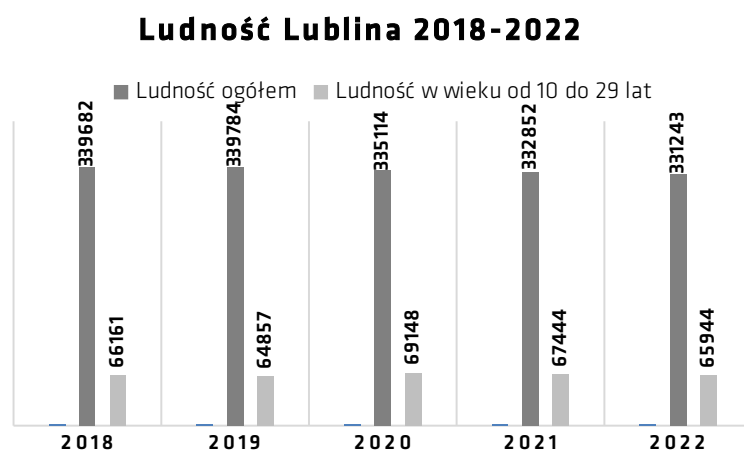
---

¹ Dokumenty młodzieżowe funkcjonują m.in. w Warszawie, Poznaniu i Krakowie.

² Od 2019 spada liczba zameldowanych mieszkańców Lublina (2021 rok – 332 852 os.; 2020 rok – 335 114 os.; 2019 – 339 784 os.; 2018 – 339 682 os.), źródło: Bank Danych Lokalnych.

³ *Ibidem*

Ludzie młodzi stanowią zatem **19,5%** ogółu zameldowanych (65 944)^{4,5}. Co warto zauważyć, część osób młodych powiązanych z miastem poprzez naukę, studia, pracę czy realizowanie tu swoich potrzeb, nie jest w mieście zameldowana, bądź nie mieszka tu na stałe. Szacuje się, że **młodzi ludzie stanowią 30%** wszystkich osób korzystających z usług Lublina.

źródło: Bank Danych Lokalnych na podstawie zameldowania

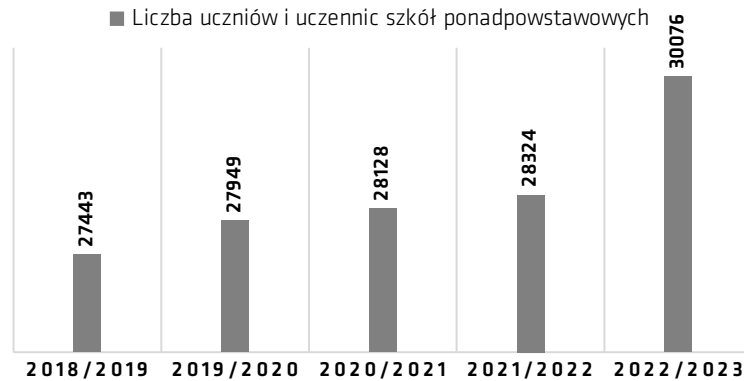
W **roku szkolnym 2022/2023** w Lublinie uczęszczało łącznie do różnych typów szkół ponadpodstawowych **30 076 uczennic i uczniów**. Spośród nich 20 829 stanowiły uczennice i uczniowie szkół dla młodzieży, a 4 757 to słuchaczki i słuchacze szkół dla dorosłych. Nadal widoczna jest dominacja liceów ogólnokształcących, w których liczba uczennic i uczniów (liceów dla młodzieży) wynosiła 14 566, tj. 57,38% ogółu uczennic i uczniów w tego typu placówkach (dla młodzieży). Do szkół zawodowych (w tym techników) dla młodzieży uczęszczało 8 503 osób⁶. Z danych zawierających się w informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Lublin wynika, iż od roku szkolnego 2018/2019 **liczba uczennic i uczniów** lubelskich szkół ponadpodstawowych **systematycznie rośnie**.

⁴ Analizując dane z lat poprzednich z Banku Danych Lokalnych, można zauważyć, że odsetek w tych grupach wiekowych pozostaje stosunkowo stabilny.

⁵ W 2022 roku w Polsce zamieszkiwało 37 766 327 osób, z czego w wieku 10–14 lat było 6%, w wieku 15–19 lat – 5%, w wieku 20–24 lat – 5%, a w wieku 25–29 lat – 6%. Ludzie młodzi stanowią zatem 21% ogółu ludności Polski, źródło: Główny Urząd Statystyczny.

⁶ Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Lublin za rok 2022/2023, źródło: <https://lublin.eu/mieszkancy/edukacja/raporty-i-opracowania/>.

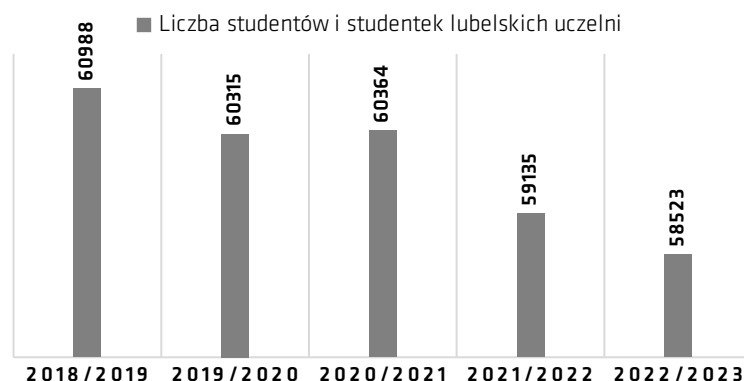
OŚWIATA 2018-2023

źródło: Urząd Miasta Lublin

Lublin znajduje się w czołówce ośrodków akademickich w Polsce pod względem liczby studentek i studentów i jest największym wśród tych położonych we wschodniej części kraju. Według danych z **roku akademickiego 2022/2023** w Lublinie, na **9 uczelniach** (w tym 5 uczelniach publicznych i 4 uczelniach niepublicznych)⁷ studiowało **58 523 osób**. Liczba **studentek i studentów zagranicznych** wynosiła **8 793 osób** i obserwowana jest tendencja wzrostowa z roku na rok⁸. Lublin jest tym samym liderem wśród miast akademickich pod względem **wskaźnika umiędzynarodowienia**, który w roku akademickim 2022/2023 wynosił **15,0%**.

AKADEMICKOŚĆ 2018-2023

źródło: Urząd Miasta Lublin

⁷ Potencjał akademicki miasta, źródło: <https://student.lublin.eu/potencjal-akademicki-miasta/>.

⁸ Bank Danych Lokalnych oraz <https://lublin.eu/biznes-i-nauka/nauka/lubelskie-uczelnie/>.

Wyzwania młodych ludzi

Przegląd raportów dotyczących wyzwań i potrzeb istotnych dla młodzieży w Polsce pozwolił nam wyodrębnić kilka obszarów problemowych, które opisaliśmy poniżej. Prezentowany materiał zebraliśmy na bazie danych ogólnopolskich, międzynarodowych, a także badań, które specjalnie przeprowadziliśmy w celu lepszego zrozumienia sytuacji w Lublinie. Badania te obejmowały wywiady indywidualne pogłębione (IDI) oraz badania fokusowe (FGI) z młodzieżą, pracowniczkami i pracownikami młodzieżowymi oraz osobami, dla których tematyka młodzieży w Lublinie jest istotna.

Edukacja

Zgodnie z przepisami prawa oświatowego, samorząd ma za zadanie zapewnić odpowiednie środki finansowe dla szkół, zarówno pod kątem infrastruktury, jak i materiałów dydaktycznych, a także kształtować sieć publicznych placówek oświatowych⁹. Gmina ma istotny wpływ na ustalanie standardów funkcjonowania szkół oraz pośrednio wpływa na jakość oferowanego przez nie kształcenia, jednak nie należy zapominać, że na stan budżetu samorządu w części oświatowej, ogromny wpływ mają subwencje i dotacje od władz krajowych. Rozmiar luki pomiędzy faktycznymi kosztami zadań oświatowych, a przekazywaną na ten cel subwencją jest ogromny. Samorząd w zasadzie nie ma możliwości wpływania na podstawę programową czy system edukacji.

Wyniki badań przeprowadzonych na zlecenie Rzecznika Praw Dziecka wskazują, że polskie uczennice i polscy uczniowie, im młodsi, tym bardziej lubią swoje szkoły, jednak tylko 53,3% młodzieży wyraża zadowolenie ze środowiska szkolnego¹⁰. Według badań CBOS-u opinie Polek i Polaków (wyłącznie pełnoletnich) na temat jakości nauczania w szkołach publicznych są generalnie pozytywne. Niemniej, w porównaniu do wcześniejszych badań, można zauważyć pogorszenie ocen dotyczących jakości nauczania we wszystkich typach szkół publicznych. Krytyczne opinie na temat nauczania w szkołach publicznych wyrażają głównie absolwentki i absolwenci uczelni¹¹. Najważniejszym problemem, który jest wskazywany przez 38% respondentek i respondentów w odniesieniu do polskich szkół, jest nadmiar nauki

⁹ Wskazane kompetencje Wydziału Oświaty i Wychowania, źródło:

<https://lublin.eu/mieszkanicy/edukacja/wydzial-oswiaty-i-wychowania>.

¹⁰ Raport Rzecznika Praw Dziecka, *Ogólnopolskie badanie jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce*, 2021, źródło: <https://brpd.gov.pl/2021/08/30/ogolnopolskie-badania-naukowe-uczniowie-lubia-polska-szkole/>.

¹¹ Centrum Badań Opinii Społecznej, *Komunikat z badań. Polskie szkoły 2022*, źródło: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2023/K_002_23.PDF.

pamięciowej oraz niewystarczająca ilość nauczania praktycznych umiejętności, natomiast problem braku wsparcia psychologicznego dla uczennic i uczniów dostrzegają 24% badanych. Inne istotne kwestie związane z systemem edukacji obejmują nauczanie ukierunkowane na rozwiązywanie testów, brak indywidualnego podejścia do uczennic i uczniów, przemoc wśród uczennic i uczniów oraz problemy kadrowe, w tym rotację nauczycielek i nauczycieli¹².

Z badania „Młodzież 2021” wynika, że wśród planów życiowych uczennic i uczniów dominują studia – 68% z nich zamierza kontynuować naukę, przy czym połowa z tych osób planuje łączyć studia z pracą¹³. Według danych z raportu z 2022 roku większość młodych ludzi w wieku od 18 do 30 lat (85%) jest aktywna zawodowo, uczy się lub studiuje¹⁴. W badaniach przeprowadzonych przez DeLAB UW 81% studentek i studentów wyraziło przekonanie, że studia poszerzają horyzonty i rozwijają intelektualnie (81% respondentek i respondentów wyraziło zgodę na to stwierdzenie), jednakże okazało się, że słabiej przygotowują one do zdobywania kompetencji, takich jak kreatywność oraz umiejętności społeczne, w tym zdolność do współpracy, nastawienie na zmiany i przedsiębiorczość¹⁵.

Uczestniczki i uczestnicy **lubelskich badań** wskazywali, że **edukacja powinna być jednym z głównych priorytetów miasta w kontekście troski o młodzież**, szczególnie że w szkołach i na uczelniach zachodzi proces uczenia jak i wchodzenia w życie społeczne. Ważne w kontekście edukacji jest skupienie się na ciągłości i powiązaniu jej ze sobą, czyli **budowanie relacji szkół średnich ze szkołami wyższymi**. Osoby badane zauważają, że część młodych ludzi po uzyskaniu matury wyjedzie z Lublina, ale przyjadą inni, żeby uczyć się na lubelskich uczelniach.

Rynek pracy

W ostatnich latach młodzież musiała stawić czoła wyzwaniom, takim jak pandemia Covid-19, wojna w Ukrainie i jej wielopłaszczyznowe konsekwencje oraz wzrost inflacji, co miało wpływ

---

¹² *Ibidem*

¹³ Centrum Badań Opinii Społecznej, *Młodzież 2021* (raport w wersji płatnej).

¹⁴ Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Wiedzy Think!, *Aspiracje ludzi młodych odnośnie ich przyszłej kariery zawodowej. Raport z badania ilościowego*, Warszawa październik/listopada 2022, źródło: https://rozwijamy.edu.pl/images/raporty/Raport_Aspiracje_ludzi_mlodych_2022.pdf.

¹⁵ DELab UW, *Kompetencje przyszłości. Jak je kształtować w elastycznym ekosystemie edukacyjnym?*, 2019, źródło: <https://www.delab.uw.edu.pl/raporty/kompetencje-przyszlosci-jak-je-ksztaltowac-w-elastycznym-ekosystemie-edukacyjnym/>.

na wejście na rynek pracy i perspektywy zawodowe młodych ludzi¹⁶. Pomimo tych wyzwań, w 2022 roku większość osób wchodzących na rynek w trakcie studiów czy po ich zakończeniu (64,2%) wskazała, że szanse na rynku pracy poprawiły się w porównaniu z rokiem ubiegłym¹⁷. Młodzi ludzie chętnie podejmują pracę w trakcie studiowania. Na podstawie monitoringu Ekonomicznych Losów Absolwentów (ELA) z 2021 roku, żeby zdobyć doświadczenie, już w trakcie kształcenia pracę zaczynało niemal 60% absolwentek i absolwentów studiów niestacjonarnych I stopnia oraz 77% absolwentek i absolwentów II stopnia¹⁸. Młode osoby odczuwają obawy związane z niestabilnością ekonomiczną oraz zastanawiają się, jaki los czeka świat w przyszłości, niemniej są w gotowości do działania i podejmowania różnych aktywności zawodowych¹⁹.

Młode pracowniczki i młodzi pracownicy podejmując aktywność zawodową, szczególną wagę przykładają do wysokości wynagrodzenia (57% wskazań), a następnie zwracają uwagę na możliwość zdobywania doświadczenia zawodowego, przyjazne środowisko, poczucie sensu, elastyczne godziny, możliwość utrzymania równowagi między pracą a życiem osobistym, pracę zdalną oraz zgodność z własnymi zainteresowaniami²⁰.

Uczestniczki i uczestnicy **lubelskich badań** realizowanych w procesie tworzenia polityki młodziężowej wskazują, że **młodzi ludzie często nie posiadają dostatecznej wiedzy na temat rynku pracy w Lublinie**, kiedy podejmują decyzje dotyczące wyboru swojej ścieżki edukacyjnej. Poprawy wymaga obszar wsparcia doradczego związanego z wyborem zawodu, zwłaszcza w zakresie dostępu do interesujących zajęć, rozwijających umiejętności przedsiębiorcze. Młodzież w Lublinie oczekuje także szerszej oferty w zakresie pracy wakacyjnej, dorywczej czy na niepełny etat, która pozwalałaby pozyskać środki na własne wydatki czy zdobyć nowe doświadczenie. Wskazuje również na konieczność wzmocnienia polityki informacyjnej nt. ofert pracy dla osób młodocianych i edukacji w tym obszarze, także z zakresu prawa pracy czy zachęt dla promowania wśród przedsiębiorców zatrudniania młodych osób.

---

¹⁶ Raport PwC Polska, *Well.hr i Absolvent Consulting, Młodzi Polacy na rynku pracy*, 2022, źródło: https://www.pwc.pl/pl/pdf/mlodzi-polacy-na-ryнку-pracy-2022_pl.pptx.pdf oraz <https://www.magazynrekruter.pl/mlodzi-polacy-na-ryнку-pracy/>.

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ *Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych (ELA)*, 2011, źródło: <https://www.ela.nauka.gov.pl/>.

¹⁹ iUW 2022 JustStart 2, *Studiując w świecie niepewnego jutra: perspektywy, sprawczość, wizje przyszłości*, 2022, źródło: https://raporty.iuw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/06/JSR00212_raport_final.pdf.

²⁰ Raport PwC Polska, *Well.hr i Absolvent Consulting, Młodzi Polacy na rynku pracy*, 2022.

Późniejsza samodzielność

Dla młodych ludzi „szczęśliwa rodzina” to jedna z najważniejszych wartości – tak wskazało 78% młodych Europejki i Europejczyków²¹. Uthane małżeństwo lub związek są również najczęściej wskazywanym przez polską młodzież warunkiem szczęśliwego życia²². Tendencja ta pozostaje aktualna w 2023 roku, co pokazuje raport „Debiutanci '23”²³, według którego najważniejsze wartości dla młodzieży to kolejno: miłość, zdrowie, rodzina, przyjaźń²⁴. Tymczasem ekonomiczne warunki życia sprawiają, że zarówno opuszczenie domu, jak i decyzja o ewentualnym małżeństwie czy potomstwie opóźniają się. Dane Eurostatu pokazują, że od 2018 roku w Polsce rośnie średnia wieku osób opuszczających dom rodzinny. W roku 2022 wyniosła niemal 29 lat, podczas gdy średnia dla krajów Unii Europejskiej wynosiła w tym czasie nieco ponad 26 lat²⁵. Jedną z przyczyn opóźniającej się samodzielności jest brak poczucia bezpieczeństwa finansowego. W badaniach GUS podkreślano, że duża część tzw. gniazdowników²⁶ to osoby nieposiadające żadnych dochodów, bądź posiadające dochody poniżej pensji minimalnej. W raporcie „Młodzi w Polsce” podkreślono, że wśród osób w wieku od 16 do 24 lat duża część deklaruje, że już pracuje, ale nie daje im to samodzielności finansowej, a aż 43% pracujących na cały etat musi się opierać dalej na dodatkowym wsparciu ze strony rodziców²⁷.

Zgodnie z raportem „Pęknięte pokolenie rewolucjonistów”, jednym z głównych życiowych celów młodych ludzi jest posiadanie własnej przestrzeni do życia. Wynajem postrzegany jest

---

²¹ Deloitte, *First Steps into the Labour Market*, 2021, źródło:

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ce/Documents/about-deloitte/ce-deloitte-first-steps-into-the-labour-market-2021.pdf>; w badaniu uczestniczyło ponad 9000 osób w wieku 18–30 lat z 19 krajów Europy Centralnej, krajów nadbałtyckich oraz z Francji.

²² Fundacja Stocznia, British Council, Next Generation, *Młodzi dorośli w Polsce. Seria badawcza Next Generation*, Warszawa 2021, <https://stocznia.org.pl/publikacje/mlodzi-dorosli-w-polsce-seria-badawcza-next-generation/>.

²³ Lata dwudzieste, *Debiutanci '23. Portret Polek i Polaków, którzy jesienią 2023 r. będą mogli po raz pierwszy wziąć udział w wyborach*, 2023, źródło: <https://mlodziwyborcy.pl/>.

²⁴ Podobne wnioski prezentuje raport A. Kądziała, *Polityczny portret młodych Polaków*, 2023, źródło: <https://www.kas.de/pl/web/polen/einzeltitel/-/content/polityczny-portret-mlodych-polakow-2023-1>, gdzie jako najważniejszą wartość wskazano rodzinę.

²⁵ Eurostat, *When do young Europeans leave their parental home?*, 2023, źródło: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230904-1>.

²⁶ Zgodnie z definicją zastosowaną przez GUS, „gniazdownik” to osoba w wieku 25–34 lata, mieszkająca z rodzicami, nieposiadająca współmałżonka i niebędąca sama rodzicem. Populacja gniazdowników nie obejmuje osób rozwiedzionych oraz wdowców. Główny Urząd Statystyczny, *Pokolenie gniazdowników w Polsce*, 2012, źródło: <https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/jakosc-zycia/pokolenie-gniazdownikow-w-polsce,6,1.html>.

²⁷ K. Sztop-Rutkowska, A. Maszkowska, *Młodzi w Polsce. Przegląd Badań*, 2023, źródło: <https://www.szkolaliderow.pl/raport-o-stanie-mlodych/>.

jako etap przejściowy. Kredyt z kolei wskazywano jako najmniej pożądaną sposób finansowania swojego domu czy mieszkania (z obawy na duże koszty i ryzyko)²⁸.

Lubelski kontekst informacji uzyskanych w badaniach realizowanych w procesie tworzenia polityki młodzieżowej potwierdza, że młodzież w Lublinie, jak i osoby z nią pracujące, widzą te same problemy. Osoby uczestniczące w badaniach uważają, że **miasto jest właściwym podmiotem do stworzenia polityki wspierającej młodzież w usamodzielnieniu**, co mogłoby zachęcić młodych ludzi do pozostania w Lublinie.

Aktywność i poczucie wpływu

Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2023 roku osiągnęła rekordowy poziom ponad 74%²⁹ (w grupie wiekowej 18–29 lat wyniosła ona 68,8% uprawnionych osób)³⁰. Jednocześnie młodzież deklaruje wysoki poziom frustracji polityką i niechęć do angażowania się w nią oraz brak zaufania do polityków. To, co młodych motywuje do oddania głosu, to przede wszystkim chęć wpływu na to, co się dzieje i dokonanie zmiany w kraju³¹.

Główny Urząd Statystyczny w raporcie z 2020 roku wskazał, że osoby młode, mieszczące się w przedziale wiekowym od 18 do 24 roku życia, stanowią drugą grupę pod względem aktywności społecznej. Wyprzedzają ich tylko osoby w wieku 35–44 lat³². O chęć wpływania na miasto zapytano także młode lublinianki i młodych lublinian, w badaniach „Poznajmy się”, realizowanych na potrzeby Europejskiej Stolicy Młodzieży Lublin 2023. 35% osób wypełniających ankietę odpowiedziało, że chciałoby wpływać na miasto poprzez uczestnictwo w różnych akcjach społecznych, kolejnymi odpowiedziami było uczestnictwo w badaniach potrzeb, głosowanie w Budżecie Obywatelskim i udział w procesach konsultacyjnych³³.

Z badań realizowanych w ramach procesu tworzenia polityki młodzieżowej dowiedzieliśmy się, że młodzież, niezależnie od obecnej aktywności, jest świadoma tego, że obecnie trwa

---

²⁸ B. Machalica, P. Potocki, *Pęknięte pokolenie rewolucjonistów?*, 2021, źródło: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/warschau/19119-20220627.pdf>.

²⁹ Państwowa Komisja Wyborcza, źródło: <https://wybory.gov.pl/sejmsenat2023/>.

³⁰ PolskieRadio24.pl, *Wybory 2023. Sondaż Ipsos*, źródło: <https://polskieradio24.pl/5/1222/artykul/3261668,wybory-2023-sondaz-ipsos-frekwencja-wyniosla-729-proc>.

³¹ *Lata dwudzieste...*, op.cit.

³² Charakteryzuje to tzw. zbiorczy wskaźnik zaangażowania w pracę społeczną opisany w raporcie CBOS, *Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich*, 2022, źródło: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2022/K_041_22.PDF.

³³ Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023, *Młodzi w Lublinie. Analiza danych z ankiet*, 2021, źródło: https://lublin.eu/gfx/lublin/userfiles/_public/lublin/esm2023/raport_z_badan_ankietowych.pdf.

proces projektowania miasta dla młodych i dlatego ich głos powinien być ważny i słyszalny. **Potrzebna jest w tym celu edukacja obywatelska i kontynuacja cenionych narzędzi partycypacji**, takich jak Szkolny Budżet Obywatelski czy programy grantowe (np. Miejski Aktywator Młodzieżowy). Jednocześnie warto wsłuchiwać się w głos młodych wyrażany w Internecie, bo jest to obecnie naturalna przestrzeń rozmów o mieście, problemach i potrzebach dla tej grupy wiekowej.

Zdrowie, w tym zdrowie psychiczne

Dla młodych ludzi ważne jest zdrowie fizyczne i emocjonalne oraz bliskie relacje. Lepiej jednak oceniają stan swojego zdrowia fizycznego (68% osób ocenia dobrze i bardzo dobrze) niż emocjonalnego (55%)³⁴. Na podstawie prowadzonych badań obserwuje się również wyraźny trend obniżającej się aktywności fizycznej dzieci i młodzieży³⁵, co jest wynikiem wielu czynników, m.in. zmiany trybu życia na cyfrowy, wygórowanych wymagań systemu szkolnego. Od roku 2014 obserwuje się wzrost liczby wielu dolegliwości zdrowotnych, takich jak trudności ze snem, bóle pleców lub głowy oraz złe samopoczucie³⁶. Zauważalnie wysoki jest także wskaźnik samobójstw wśród młodych ludzi³⁷. Od wielu lat wśród dzieci i młodzieży do 18 r.ż. dominującą pozycją w zakresie zachorowalności zajmują zachorowania na nowotwory, niedokrwistość, choroby tarczycy, cukrzycę, otyłość, padaczkę, zaburzenia refrakcji i akomodacji oka, alergie i zniekształcenia kręgosłupa. Wśród chorób, które dominują u młodych dorosłych mieszkanek i mieszkańców Lublina (powyżej 18 r.ż.), w pierwszej kolejności należy wymienić choroby układu krążenia, cukrzycę, choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej. Wyniki badań wskazują ponadto na niski poziom dobrostanu psychicznego polskiej młodzieży³⁸. Z analizy danych epidemiologicznych

³⁴ GAD3, Badanie międzynarodowe, Sondaż Merck: *Zrównoważony rozwój albo nic. Wymarzona przyszłość Europejczyków z pokoleń Y i Z*, źródło:

https://www.merckgroup.com/pl-pl/company/aktualnosci/informacje_prasowe/zrownowazony-rozwoj-albo-nic-wymarzona-przyszlosc-europejczykow-z-pokolen-y-i-z.html.

³⁵ P. Zembura, A. Korcz, E. Cieśla, H. Nałęcz, Fundacja V4Sport, *Raport o stanie aktywności fizycznej dzieci i młodzieży w Polsce w ramach projektu Global Matrix 4.0*, 2022.

³⁶ WHO Regional Office for Europe, A. Cosma, S. Abdrakhmanova, D. Taut, K. Schrijvers, C. Catunda, C. Schnohr. *A focus on adolescent mental health and well-being in Europe, central Asia and Canada. Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey*, 2023, źródło: <https://hbosc.org/publications/reports/a-focus-on-adolescent-mental-health-and-well-being-in-europe-central-asia-and-canada/>.

³⁷ *Zachowania samobójcze wśród dzieci i młodzieży. Raport za lata 2012–2021. Na podstawie danych komendy głównej Policji*, źródło: <https://zwjr.pl/artykuly/raport-dotyczacy-zachowan-samobojczych-mlodziezy>.

³⁸ A. Gromada, G. Rees, UNICEF, *Worlds of Influence Understanding What Shapes Child Well-being in Rich Countries*, 2020, źródło: <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Report-Card-16-Worlds-of-Influence-child-wellbeing.pdf> oraz <https://unicef.pl/co-robimy/aktualnosci/dla-rodzicow/zdrowie-psychiczne-w-europie>.

dotyczących zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży do 18 r.ż. wynika, że największą zachorowalność stwierdzono w przypadku zaburzeń zachowania i emocji. Kolejno, pod względem liczebności osób leczonych była nerwica wywołana nadmiernym stresem³⁹. Z przeprowadzonej przez Miasto Lublin w 2023 roku diagnozy zjawiska uzależnień na terenie miasta wynika, że najczęściej używaną przez młodzież substancją psychoaktywną jest alkohol. Jednak, to uzależnienia behawioralne są obecnie największym problemem zarówno wśród lubelskiej młodzieży i osób dorosłych. Wśród uzależnień behawioralnych są problemy związane z wykorzystywaniem nowych technologii, w tym spędzanie czasu w Internecie, korzystanie ze smartfona, granie w gry komputerowe i oglądanie telewizji. Kolejne problemy dotyczą kompulsywnego kupowania, nadmiernej pracy, uczęszczania na siłownię, korzystania z fitness oraz aktywności płciowej i hazardu⁴⁰. Według najnowszych danych przeprowadzonych w Lublinie zauważono wzrost spożycia napojów alkoholowych wśród młodzieży uczęszczającej do siódmych i ósmych klas szkół podstawowych oraz osób ze szkół średnich⁴¹. Napoje energetyczne systematycznie używa ponad połowa młodzieży szkolnej, a nikotynę ponad 30%.

Uczestniczki i uczestnicy lubelskich badań uważają, że **pandemia znacząco zmieniła edukację i relacje rodzinne**, co prowadziło do widocznych skutków w postaci problemów psychicznych i behawioralnych u młodych ludzi. Wskazują na **potrzebę zwiększenia edukacji z zakresu zdrowia psychicznego, fizycznego** i seksualnego, również we współpracy z organizacjami pozarządowymi. W tym celu należy **tworzyć długofalowe programy oparte na współpracy międzysektorowej, które chronią zdrowie**, w tym zdrowie psychiczne, młodych ludzi.

Inne ważne kwestie dla osób młodych

Opisane powyżej obszary pokazują tylko część ważnych dla młodzieży tematów. Analizując materiały z lubelskich badań realizowanych w ramach tworzenia polityki młodzieżowej, wyraźnie widzimy jeszcze kilka ważnych wątków.

---

³⁹ *Zdrowie dla Lublina 2021–2025*, źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie.

⁴⁰ Raport z badania „*Diagnoza zjawiska uzależnień oraz związanych z nimi problemów na terenie miasta Lublin*” opracowanego przez Towarzystwo Nowa Kuźnia, Lublin, luty–czerwiec 2023 r.

⁴¹ *Diagnoza zjawiska uzależnień oraz związanych z nim problemów na terenie miasta Lublin*, 2023, badanie wykonano na zlecenie oraz ze środków Urzędu Miasta Lublin.

Młodzież ma świadomość i potrzebę funkcjonowania we włączającym środowisku, podkreśla, że **miasto i osoby pracujące z młodzieżą powinny być tolerancyjne i otwarte na różnorodność**. Ważny jest **temat dostępności działań dla osób ze szczególnymi potrzebami**, w tym z niepełnosprawnością, oraz włączania ich w życie społeczne. **Inkluzywność miasta dotyczy także osób cudzoziemskich** i jest istotnym tematem dla młodych ludzi. To, jak młodzież opisuje dostępność, jest bliskie definicji projektowania uniwersalnego, które nie włącza specjalnie konkretnych grup, tylko projektuje rozwiązania, które będą dostępne dla wszystkich.

Często wskazywanym problemem jest potrzeba **wyjścia z promocją poza komunikacyjną „bańkę”, do nowych osób**, które jeszcze „nie są aktywne” czy nie znają oferty miasta, instytucji i organizacji. Podkreślano, że jest to bardzo ważne i trudne wyzwanie, a możliwości sukcesu, uczestniczki i uczestnicy badań poszukiwali w wychodzeniu do młodzieży, szerokim informowaniu w szkołach i poza nimi oraz w niestandardowych działaniach.

Innym kluczowym tematem wskazywanym podczas badań przez lubelską młodzież było zagadnienie **transportu publicznego**. Młodzi ludzie czują się bezpośrednimi odbiorcami usług komunikacyjnych i wskazują związane z nimi trudności: potrzebę zwiększenia częstotliwości kursowania pojazdów, poprawy komfortu podróży, terminowości przyjazdów i odjazdów. Podkreślają także, że ważne, by skuteczną i efektywną komunikacją publiczną objąć nie tylko sam Lublin, ale również miejscowości Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Zdaniem młodzieży, temat transportu powinien wybrzmieć w polityce młodzieżowej, także w obszarze **dostępności cenowej przejazdów**.

Poczucie bezpieczeństwa to kolejny ważny temat. Wskazywane są konkretne części miasta, ulice czy tereny zielone, które w perspektywie młodych osób bywają niebezpieczne. Wynika to przede wszystkim z obecności i zachowań osób będących pod wpływem alkoholu i substancji psychoaktywnych, ale też przeświadczenia o tym, że trudno liczyć na wsparcie nieznanymi osobami w niebezpiecznych sytuacjach. Innym problemem jest przemoc rówieśnicza. Osoby pracujące z młodzieżą podkreślają, że bardzo ważne jest to, aby już na etapie szkolnym realizować działania, które będą zapobiegać temu zjawisku.

Grupa osób pracujących z młodzieżą widzi potrzebę własnego doskonalenia, sieciowania i wsparcia na poziomie miasta. **Polityka młodzieżowa może stanowić dobry start do otoczenia opieką zawodu pracowniczką młodzieżowej/pracownika młodzieżowego**.

Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023 to czas wielu dobrych zmian w Lublinie. Osoby, które są zaangażowane w działania z i na rzecz młodzieży zaznaczają, że kluczową potrzebą na przyszłe lata jest kontynuowanie obranej drogi i dbałość o priorytetowe traktowanie młodzieży, a co za tym idzie, zabezpieczenie funduszy na długofalowe działania.

To tylko wyimek pełnej diagnozy, która złożyła się na naszą odpowiedź systemową w postaci dokumentu polityki młodzieżowej Lublina, która jest wyrazem gotowości do odpowiedzi na powyższe wyzwania.

ODBIORCY POLITYKI MŁODZIEŻOWEJ

Termin „młodzież” to pojęcie bardzo szerokie, które obejmuje różne grupy wiekowe i może być zdefiniowane w zależności od kontekstu i celów polityki. W różnych okolicznościach wiek, który uznaje się za młody, może być rozumiany odmiennie. Co więcej, młodzież może być definiowana nie tylko na podstawie wieku, ale także na podstawie innych czynników, takich jak etap edukacji, status zawodowy, zaangażowanie społeczne czy aspiracje życiowe.

Lubelska polityka młodzieżowa przyjmuje zakres wiekowy **od 13 do 26 lat** – od symbolicznego czasu wejścia w okres dojrzewania i nabycia ograniczonej zdolności do czynności prawnych do momentu zakończeniu studiów bądź rozpoczęcia pierwszej stałej pracy. Rozumiemy, że ustalając takie granice wiekowe musimy być elastyczni ze względu na różnice w rozwoju jednostek w tej grupie. W ramach młodzieży wyróżniamy mniejsze grupy: **uczennice i uczniów, studentki i studentów oraz młodych dorosłych**, którzy usamodzielniają się i wchodzi w dorosłe życie. Dokument skierowany jest do młodzieży, która **mieszka, uczy się, studiuje, spędza tu czas lub przyjeżdża rozwijać swoje zainteresowania czy pracować w mieście**, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży w wieku szkolnym, studenckim oraz rozpoczynającej swoją drogę zawodową.

Dla naszego rozumienia odbiorców (beneficjentów) polityki młodzieżowej Miasta, ważne jest spojrzenie nie tylko na młode osoby mieszkające i zameldowane na terenie Lublina. Jesteśmy liderem **Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM)**, miejscem, które w różnorodny sposób angażuje młodzież z innych gmin w województwie lubelskim. W polityce młodzieżowej należy zatem pamiętać, aby uwzględnić potrzeby i możliwości młodzieży mieszkającej na obszarze LOM, ale uczącej się, studiującej bądź pracującej na co dzień w Lublinie czy korzystającej z innych wymiarów naszej oferty. Dokument polityki młodzieżowej stworzyliśmy dla **wszystkich młodych osób korzystających z usług Miasta, także dla tej grupy, która nie mieszka, nie uczy się ani nie pracuje w Lublinie, ale okazynie**, np. w weekendy czy w ramach wydarzeń plenerowych, **korzysta m.in. z oferty turystycznej, sportowej czy kulturalnej**.

Kolejną grupą, do której skierowane są działania zawarte w dokumencie, są **osoby pracujące z młodzieżą i na jej rzecz**. To pracowniczki i pracownicy instytucji i organizacji współpracujących z młodzieżą, m.in. nauczycielki i nauczyciele, pedagogi i pedagogizy, psycholożki i psycholodzy poradni psychologiczno-pedagogicznych, pracowniczki i pracownicy

świetlic szkolnych, bibliotek, młodzieżowych domów kultury, klubów młodzieżowych oraz specjalistki i specjaliści z organizacji skupionych na pracy z młodzieżą, a także urzędniczek i urzędnicy współpracujący z młodymi.

WIZJA

Lublin to miasto dynamiczne i inspirujące, w którym młodzi ludzie mogą rozwijać się w bezpiecznych warunkach, uczestniczyć w życiu społecznym oraz aktywnie kształtować i współdecydować o przyszłości miasta, w którym żyją, uczą się, pracują, rozwijają. Lublin to miejsce, gdzie młodzi ludzie mają możliwość rozwijania swojego potencjału, czują się związani z miastem i mają realny wpływ na jego przyszłość. To miasto, w którym młodzież może marzyć, tworzyć i osiągać sukcesy w sprzyjających warunkach stworzonych przez siebie i partnersko nastawionych dorosłych.

ZASADY

Zasady stanowią fundament, który powinien być obecny we wszystkich inicjatywach miasta skierowanych do młodych. Można je postrzegać, jako publiczne zobowiązanie miasta do tego, jakie wartości uważamy za kluczowe podczas pracy dla lubelskiej młodzieży. Są one wskazówkami mającymi ułatwić realizację projektów i działań oraz budowanie relacji w codziennej pracy z młodymi. W końcu zasady można potraktować jako „checklistę”, przygotowując się do spotkania z młodymi, czyli jako swoisty kodeks współpracy „dorosły pracujący dla miasta – młody człowiek”.

❖ ZASADA RÓŻNORODNOŚCI: *jesteśmy otwarci na młodych i ich potrzeby*

Rozumiemy, że młodzież jest różnorodna, a jej potrzeby i doświadczenia – unikalne. Dlatego podchodzimy do osób młodych bez uprzedzeń. Dajemy młodemu człowiekowi czystą kartę, nie utrwalamy stereotypów i negatywnych przekonań.

❖ ZASADA PODMIOTOWOŚCI: *traktujemy młodych ludzi jako Partnerów*

Uznajemy młodych ludzi za ekspertki i ekspertów od ich własnego świata. Stwarzamy możliwości, aby proponowali rozwiązania oraz podejmowali decyzje w kwestiach, które ich dotyczą. Widzimy wartość w tym, by młodzi uczyli się sprawczości i odpowiedzialności za własne decyzje. Jesteśmy gotowi je uszanować, nawet jeśli się z nimi nie zgadzamy.

❖ **ZASADA OTWARTOŚCI:** *podążamy za młodzieżą*

Jesteśmy ciekawi perspektyw osób młodych. Nieustannie pytamy, co dla nich jest ważne. Przyglądamy się i badamy zachowania, trendy oraz potrzeby młodych. Ciągłe sygnalizujemy gotowość do rozmowy. Aktywność młodych opieramy o zasadę dobrowolności, inspirując i tworząc odpowiednie warunki do jej realizacji.

❖ **ZASADA RÓWNOŚCI:** *wyrównujemy szanse*

Tworzymy miejską ofertę dla młodych tak, aby wszyscy, niezależnie od barier i trudności – mogli z niej skorzystać na równych zasadach. Wychodzimy z założenia, że każdy ma prawo do równego traktowania. Realizujemy działania włączające poprzez nowoczesne projekty wyrównywania szans.

❖ **ZASADA WSPÓLNOTOWOŚCI:** *tworzymy międzypokoleniową społeczność*

Zdajemy sobie sprawę, że podstawą efektywnej wspólnoty jest współdziałanie. Uczymy się od siebie nawzajem i szanujemy. Szukamy tego, co nas łączy. Jesteśmy przekonani, że czerpanie z różnych doświadczeń i światopoglądów jest ważne, żeby umacniać dialog międzypokoleniowy.

❖ **ZASADA BEZPIECZEŃSTWA:** *tworzymy bezpieczną wspólnotę*

Dostrzegając wyzwania i zagrożenia współczesności, patrząc jednocześnie w przyszłość, zapewniamy młodym ludziom szansę na osiągnięcie stabilności i życie w poczuciu pewności dnia jutrzejszego. Chcemy, aby widzieli w Lublinie miejsce do bezpiecznego i komfortowego życia oraz aktywności i wyrażania poglądów.

KIERUNKI

Poniższe **kierunki są wyrazem priorytetów**, którymi powinniśmy się kierować przy planowaniu i realizacji działań skierowanych do młodzieży. To odpowiedzi na potrzeby i wyzwania młodych mieszkanek i mieszkańców Lublina oraz osób pracujących z młodzieżą. Odczytaliśmy je z analizy aktualnych badań trendów i sytuacji młodych, ale przede wszystkim z wyników zrealizowanego przez nas procesu badawczego, który uruchomiliśmy przed opracowaniem treści polityki.

Ułożenie kierunków to swego rodzaju oś czasu, która pokazuje nam, jakie tematy są dla młodzieży najważniejsze tu i teraz, a także u progu zmian i wejścia w kolejny etap życia. To także nawiązanie do klasycznej piramidy potrzeb człowieka. Bez zapewnienia dobrostanu i bezpieczeństwa oraz realizacji podstawowych potrzeb związanych ze spokojnym i komfortowym życiem nie będziemy mieli zaangażowanych obywaterek i obywateli. O tym wszystkim opowiadają trzy pierwsze kierunki: „Młodzi ze spokojną teraźniejszością”, „Dobre wejście w dorosłość” oraz „Zaangażowana przyszłość”. Czwarty kierunek to osadzenie polityki młodzieżowej w wymiarze lokalnym i odniesienie do budowania różnych wymiarów wspólnoty. W piątym zaś dotykamy kwestii osób pracujących z młodzieżą, ich dobrostanu, kompetencji i stwarzania możliwości do dalszego rozwoju.

Język kierunków to język wizji – marzeń o mieście za 5, 10, 15 lat. Wiele z wymienionych działań już jest realizowanych. Umieszczając je w polityce podkreślamy ich znaczenia dla świata młodych i cementujemy w systemowym podejściu do tego świata. Inne za to są nowymi pomysłami, które – realizowane – będą wspierać w osiągnięciu wyznaczonych priorytetów. Kierunki nie są zamkniętymi katalogami działań, a bardziej listą zadań, które są odpowiedzią na najpilniejsze wyzwania wskazane przez młodych. Opisy kierunków mogą inspirować obecnych i przyszłych decydentek i decydentów, urzędniczek i urzędników, miejskie instytucje i organizacje z nimi współpracujące do podjęcia kolejnych działań i zobowiązań.

Młodzi ze spokojną terażniejszością

B.2. Sieć zrównoważonego transportu
B.4. Transformacja energetyczna miasta i czyste powietrze
B.5. Łagodzenie zmian klimatu w oparciu o obiegi zamknięte
C.1. Miasto otwarte i włączające

W młodym pokoleniu jest wiele obaw i niepewności, co do przyszłości. Te obawy rodzą się tu i teraz. Aby zadbać o dobre i pewne jutro młodych w mieście, nie uciekniemy od tego, jak młodzież porusza się po mieście, jakim powietrzem oddycha oraz czy ma szansę zadbać o swoje zdrowie. Lublin zobowiązuje się do stworzenia środowiska, w którym mieszkające w mieście osoby młode mogą cieszyć się **spokojną terażniejszością**, rozwijając się w zdrowy, bezpieczny i zrównoważony sposób.

#dobrostan #zdrowiepubliczne

W Lublinie podejmujemy działania nakierowane na poprawę dostępności szerokiego katalogu usług **zdrowia publicznego**, szczególnie związanych z profilaktyką zdrowia fizycznego, **dobrostanem psychicznym**, profilaktyką uniwersalną, wsparciem rozwijania zdrowych nawyków i świadomości własnych potrzeb, przestrzeni do rozwoju w kierunku mocnych stron. Dzięki temu młodzi ludzie będą mogli skupić się na zdobywaniu wiedzy i doświadczenia, na swoim życiu osobistym i myśleniu o przyszłości, zabawie i poznawaniu rówieśniczek i rówieśników. Zwiększamy dostęp do wsparcia rozwojowego, w zakresie budowania poczucia własnej wartości, umiejętności rozpoznawania swoich potrzeb i możliwości oraz pomocy psychologicznej i terapeutycznej dla młodych osób. Rozwijamy **programy profilaktyczne** mające na celu przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym behawioralnym, poprzez systemowe wsparcie, m.in. w przestrzeniach młodzieżowych czy wszelkie działania wzmacniające zasoby młodych ludzi. W obliczu wciąż nasilających się kryzysów psychicznych, szczególnie wśród młodzieży, niezwykle ważne jest zapewnienie profesjonalnego systemu pomocy dla osób ich doświadczających oraz ich rodzin. Dlatego jako Miasto podejmiemy kolejne inicjatywy, których celem będzie popularyzowanie wiedzy o zdrowiu psychicznym i dostępności informacji odnośnie możliwości pomocowych, kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zapewnienie niezbędnej pomocy potrzebującym.

Poprzez działania w szkołach wspieramy zrównoważoną **edukację żywieniową**, gdyż kształtowanie dobrych nawyków jest jednym z istotniejszych elementów profilaktyki zdrowia fizycznego i psychicznego. W przedmiocie zdrowia publicznego kontynuujemy przedsięwzięcia dążące do **zmniejszenia skali ubóstwa menstruacyjnego** wśród młodych mieszkanek Lublina. Będziemy także wspierać organizacje chcące realizować w mieście edukację seksualną dla młodych osób, której celem będzie zadbanie o rozwój psychoseksualny oraz zdrowie młodzieży. Ważną składową ochrony zdrowia jest ponadto **przeciwdziałanie chorobom zakaźnym**, dlatego zachęcamy młode osoby i ich rodziny do szczepień profilaktycznych (w tym przeciw HPV). Miasto Lublin podejmuje wiele działań w zakresie wykreowania wśród młodych ludzi **pozytywnej mody na zdrowie** poprzez zmianę stylu życia na bardziej aktywny i wolny od uzależnień. Wiele tych działań dotyczy promocji korzystania z oferty profilaktyki zdrowotnej m.in. w zakresie wykrywalności chorób cywilizacyjnych. Sport i rekreacja są istotnymi elementami życia społecznego w aspekcie poprawy zdrowia, rozwoju fizycznego, psychicznego i intelektualnego człowieka. Motywacją do zwiększenia aktywności fizycznej mieszkanek i mieszkańców jest **łatwiejszy dostęp do infrastruktury rekreacyjno-sportowej** (boiska, sale gimnastyczne, siłownie na świeżym powietrzu itp.). Rozwijamy zdrowe nawyki spędzania wolnego czasu na aktywnościach fizycznych. Ma to pośredni wpływ na przeciwdziałanie zjawiskom agresji wśród dzieci i młodzieży. Mamy świadomość jak ważne jest skierowanie do młodych ludzi atrakcyjnej oferty zajęć sportowych i sportowo-rekreacyjnych połączonych z programami profilaktycznymi.

#bezpieczeństwo

Lublin oceniany jest, jako **jedno z bezpieczniejszych miast** w Polsce. Cieszy nas, że studentki i studenci zagraniczni czują się w Lublinie bezpiecznie. Kontynuujemy działania nakierowane na zapewnianie poczucia bezpieczeństwa mieszkanek i mieszkańców Lublina. Bezpieczeństwo jest dla nas priorytetem. Traktujemy je wielopłaszczyznowo, uwzględniając różnorodne sytuacje i konteksty, w jakich młody człowiek się znajduje. **Bezpieczny Lublin** to umacnianie włączającej przestrzeni, która umożliwia swobodne wyrażanie siebie i własnych poglądów. Bezpieczeństwo to ponadto pełen poszanowania wielopokoleniowy dialog społeczny. **Bezpieczna wspólnota** pozwala na uwolnienie potencjału młodych ludzi – edukacyjnego, zawodowego, kreatywnego – na rzecz miasta. Zadaniem **bezpiecznego**

Miasta Młodych jest ochrona najsłabszych oraz uważność na wszelkie przejawy dyskryminacji i niesprawiedliwości oraz solidaryzm społeczny, także z młodymi mieszkankami i mieszkańcami. Bezpieczne miasto przeciwdziała przemocy rówieśniczej, przemocy w rodzinie, sytuacjom łamania praw dziecka, człowieka, czy praw pracowniczych i tworzy odpowiednie warunki do życia, również w wymiarze bezpieczeństwa społecznego czy zdrowotnego (z uwzględnieniem dostępu do wsparcia psychologicznego).

#klimat

W trosce o komfortowe życie młodych mieszkanki i mieszkańców, dążymy do **poprawy jakości środowiska naturalnego w naszym mieście** poprzez inwestycje w zieleni miejską, ochronę przyrody, powietrza, środowiska akustycznego, zrównoważone gospodarowanie wodą, zapobieganie zanieczyszczeniu światłem i edukację ekologiczną. Zabiegamy o to, aby nie tylko miasto było **zieloną enklawą**, ale również cały region – dlatego będziemy wspierać w tematach klimatycznych inne gminy współpracujące z Lublinem w ramach Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Podejmujemy **działania adaptacyjne do zmian klimatu**. Ich charakter obejmuje różnorodne obszary, od dostosowania infrastruktury po zmiany w zarządzaniu zasobami naturalnymi. Mamy świadomość, że ochrona środowiska i zeroemisyjność lokalnej gospodarki to tematy niezwykle ważne dla młodych. Dlatego dążymy do zachowania bioróżnorodności m.in. dzięki projektom nakierowanym na ochronę i przywracanie ekosystemów naturalnych, które odgrywają bardzo ważną rolę dla stabilizacji klimatu. Zapewniamy młodzieży komfortowe warunki do rozwoju w duchu zrównoważonym oraz tworzymy dostęp do atrakcyjnych przestrzeni zielonych, w celu ich wykorzystania do aktywnego spędzania czasu wolnego, kontaktu z przyrodą, wyciszenia, rekreacji i integracji z innymi osobami.

#transportpubliczny

Aby młodzież mogła korzystać z oferty miasta, niezbędna jest także dobra, dostępna dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością, **bezpieczna, nisko- i zeroemisyjna komunikacja miejska**. Dzięki inwestycjom w ekologiczną komunikację publiczną **jesteśmy jednym z polskich i europejskich liderów bezemisyjnego transportu publicznego**. Flota pojazdów komunikacji miejskiej to blisko 40% pojazdów zeroemisyjnych. Inwestujemy w rozwój infrastruktury transportowej, zapewniając dostępność

i bezpieczeństwo komunikacji miejskiej, dróg dla pieszych i rowerów. Uczymy młodzież o pozytywnych skutkach korzystania z alternatywnych dla samochodu środków transportu, takich jak m.in. rowery czy transport publiczny i podróże piesze. Dużo osób uczących się w Lublinie, realizujących tu swój rozwój sportowy, kulturalny, naukowy etc., mieszka na obszarze LOM i codziennie dojeżdża do Lublina. Ze względu na obecną siatkę połączeń i godziny kursowania komunikacji miejskiej i prywatnej osoby te narażone są na wykluczenie z możliwości uczestnictwa w dodatkowych aktywnościach. Dlatego też będziemy rozmawiali z naszymi partnerami z LOM o wspólnych rozwiązaniach transportowych dla całego obszaru funkcjonalnego. Kwestia mobilności i włączającej organizacji transportu publicznego pojawiła się na większości spotkań konsultacyjnych czy rozmów o potrzebach młodych ludzi.

#dostępność

Spokojna terażniejszość powinna być dostępna dla wszystkich. Jako Miasto otaczamy troską osoby młode ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością. Dążymy do zapewnienia **dostępności** miejskich procesów partycypacyjnych. Chcemy, aby oferowane usługi publiczne i infrastruktura miejska pozbawione były barier. Szczególnie dotyczy to budynków szkolnych, instytucji kultury i urzędów, które zmienimy na dostępne. Dbamy o włączającą organizację i dostosowanie transportu miejskiego do szczególnych potrzeb młodych ludzi. Zadbamy także o lepsze dostosowanie pod tym względem przestrzeni ogólnomiejskich. Naszym priorytetem jest także zapewnianie innych form **dostępności, w tym informacyjnej i cyfrowej** oraz komfortowego uczestnictwa w wydarzeniach, m.in. poprzez organizację, w miarę możliwości, cichych pokoi dla osób potrzebujących niwelacji nadmiernych bodźców.

Jak zapewniamy młodym spokojną terażniejszość?

- ❖ Realizujemy projekty adresowane do uczennic i uczniów lubelskich szkół, studentek i studentów oraz młodych dorosłych, popularyzujące wiedzę o zdrowiu, w tym o zdrowiu psychicznym oraz projekty z zakresu profilaktyki uniwersalnej, rozwijające świadomość o własnych potrzebach, możliwościach, mocnych stronach, umiejętności

mierzenia się z wyzwaniami. Priorytetem będzie zadbanie o dostępność programów dla młodych osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością.

- ❖ Rozwijamy działania w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych i uzależnieniom behawioralnym.
- ❖ Wspieramy działania miejsc poradnictwa psychologicznego dla dzieci i młodzieży (m.in. Centrum Pomocy Dzieciom).
- ❖ Informujemy o obowiązkach prawnych wynikających z konieczności wdrażania standardów ochrony małoletnich.
- ❖ Utrzymujemy stałą obecność strażniczek i strażników miejskich w szkołach i kontynuujemy działania o charakterze profilaktycznym skierowane do dzieci i młodzieży (różnorodne formy warsztatowe, pogadanki i spotkania w szkołach).
- ❖ Prowadzimy warsztaty dla dzieci i młodzieży szkolnej w tematyce komunikacji miejskiej i transportu nisko- i zeroemisyjnego, podczas których uczą się o zaletach i zasadach bezpiecznego korzystania z komunikacji publicznej i alternatywnych środków przemieszczania się.
- ❖ Wdrażamy w życie Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, poprzez który doprowadzimy do zmniejszenia emisji dwutlenku węgla z transportu i wzmocnimy dobre nawyki korzystania z alternatywnych sposobów przemieszczania się po mieście. Kontynuujemy inwestycje w autobusy zeroemisyjne (np. elektryczne, wodorowe i trolejbusy).
- ❖ Poszerzamy dostępność biletów komunikacji miejskiej poprzez rozwój płatności bezgotówkowych i ulepszenie aplikacji mobilnej LUBIKA.
- ❖ Rozwijamy sieć ścieżek rowerowych oraz zwiększamy liczbę bezpiecznych przejść dla pieszych i zapewnienie bezpieczeństwa, zwłaszcza na trasach prowadzących do szkół i uczelni. Ponadto edukujemy w zakresie poruszania się w ruchu pieszym, rowerowym i drogowym (w kontekście różnorodnych możliwości transportu).
- ❖ Kontynuujemy zielone programy oparte o partycypację mieszkank i mieszkańców (Zielony Budżet).

Nowe działania, do wdrożenia w perspektywie do 2030 roku:

- ❖ Opracujemy nowe programy (także w wymiarze online) wspierające zdrowie psychiczne w szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, przestrzeniach

młodzieżowych, instytucjach, klubach sportowych itp., w tym programy skierowane do osób dorosłych, w szczególności w zakresie edukacji o potrzebach młodych ludzi.

- ❖ Zbadamy poczucie bezpieczeństwa z perspektywy młodych osób, pytając jednocześnie o uwarunkowania i proponowane rekomendacje. Będzie to młodzieżowy audyt bezpieczeństwa Lublina.
- ❖ Wypracujemy kanały komunikacji młodych osób ze Strażą Miejską tak, aby młodzi ludzie czuli zaufanie do formacji i chętniej angażowali się w działania zmierzające do poprawy poczucia i stanu bezpieczeństwa w Lublinie – wyposażymy strażniczek i strażników miejskich pracujących w terenie w kompetencje miękkie do pracy z młodzieżą oraz kompetencje językowe na poziomie branżowym do kontaktu z młodzieżą zagraniczną.
- ❖ Wspieramy tworzenie w przestrzeni miejskiej zielonych miejsc wyciszenia i relaksu.
- ❖ Będziemy systematycznie modernizować tabor komunikacji miejskiej pod kątem dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością, m.in. poprzez zapewnienie rozwoju alternatywnych sposobów komunikacji głosowej w autobusach i dostosowanie pojazdów do osób niewidzących i słabowidzących. Poprawimy dostępność architektoniczną i informacyjną przystanków komunikacji miejskiej.
- ❖ Przy okazji przyszłych zmian siatki połączeń komunikacji miejskiej, skierujemy zaproszenie do dyskusji do osób młodych i uwzględnimy ich specyficzne potrzeby związane z dojazdem do szkoły oraz usług sportowych i kulturalnych oferowanych przez Miasto. Jesteśmy wrażliwi na potrzeby młodzieży uczącej się, studiującej, pracującej w Lublinie oraz korzystającej z usług, ale mieszkającej na co dzień na obszarze Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.
- ❖ Dostosujemy szkolną infrastrukturę do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością, zgodnie z możliwościami technicznymi budynków.
- ❖ Zwiększymy poziom wiedzy i przygotowania instytucji i jednostek miejskich oraz organizacji pozarządowych współpracujących z miastem w temacie dostępności realizowanych przez nich działań, a także przeszkolimy pracowniczki i pracowników urzędu oraz instytucji miejskich w zakresie wrażliwości na osoby ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością. Wspieramy edukację wokół savoir-vivre w kontakcie z osobami z niepełnosprawnością lub innymi szczególnymi potrzebami.

- ❖ Będziemy propagować programy edukacyjne dotyczące przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatu, w tym m.in. zagospodarowanie terenów zielonych i zwiększenie dostępności zieleni wokół szkół.

Dobre wejście w dorosłość

- A.1. Wysoka jakość kształcenia na każdym etapie życia**
- A.2. Akademicki Lublin – międzynarodowy ośrodek kształcenia i badań**
- A.3. Synergia miasta i uczelni**
- A.4. Innowacyjne i zrównoważone ekosystemy gospodarcze**
- A.5. Kultura przedsiębiorczości i nowoczesna infrastruktura biznesu**

Młodzi tworząc wizję życia w Lublinie, zadają sobie i miastu konkretne pytania: czy będziemy mogli znaleźć mieszkanie w dostępnej cenie, dobrą pierwszą pracę? czy wystarczy nam czasu i pieniędzy na założenie rodziny? Miasto (jako gmina na prawach powiatu) nie we wszystkich tych obszarach posiada kompetencje i samodzielną możliwość działania na wielką skalę. Jesteśmy jednak w stanie dokonać istotnej zmiany dla młodszych i przyszłych pokoleń, opiekując się tylko tymi zadaniami publicznymi, które leżą w naszej sferze oddziaływania.

#rynekpracy

Rynek pracy to dla młodych ludzi jedno z najistotniejszych zagadnień związanych z wejściem w dorosłość. Miasto dostrzega potrzebę znalezienia satysfakcjonującej pracy i zarabiania pieniędzy, także u osób młodocianych. **Rozwijamy system informacji i wsparcia** pomagającego zdobywać doświadczenie i usamodzielnianie się. Dotyczy to także wspierania w pomysłach na przyszłość, np. poprzez pomoc przy zakładaniu własnej firmy, pokazywanie, że na obszarze Lublina można realizować różnorodne scenariusze rozwoju zawodowego (m.in. w sektorze publicznym, organizacjach pozarządowych, w sferze naukowej czy też w zawodach technicznych). Jednym z elementów skutecznej polityki prowadzonej w obszarze rynku pracy będzie **ułatwienie płynnego przechodzenia z edukacji do aktywności zawodowej**, w tym wdrażanie efektywnych programów wspierających planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej w szkołach. Miasto wspiera **rozwój przedsiębiorczości**, a także zachęca młodych ludzi do realizacji w Lublinie swoich pomysłów na biznes (m.in. poprzez finansowanie realizowanych programów dla dzieci i młodzieży). Wspieramy młodych ludzi w komunikacji z pracodawcami, tak aby wejście na rynek pracy wiązało się przede wszystkim z realizacją przez młode osoby ich życiowych pasji, zainteresowań i samorozwojem. Badamy **potrzeby lokalnego rynku pracy** i podejmujemy wokół tego adekwatne działania. Miasto zadba o wsparcie wejścia na rynek pracy osób narażonych na wykluczenie, wdrażając

odpowiednie narzędzia aktywizujące. Dbamy także o **ochronę praw młodych pracowniczek i pracowników**, a także o równe traktowanie młodych osób na rynku pracy.

#mieszkalnictwo

Wspieramy młodzież w usamodzielnianiu się, tworząc mechanizmy zaspokajające jej podstawowe i najpilniejsze potrzeby, w tym mieszkaniowe. Działania z obszaru mieszkalnictwa będą realizowane z myślą o różnorodnych potrzebach młodych ludzi oraz zapewnieniu im komfortu mobilności i realizacji różnych scenariuszy na przyszłość. Miasto jest w gotowości do realizacji działań zapewniających prawo do mieszkania. Potrzebne jest **zbadaanie potrzeb młodych ludzi w temacie mieszkalnictwa**. Wyniki badań będzie można przedstawić władzom centralnym, jako nasze rekomendacje do programów wsparcia młodych ludzi. Jak wskazuje Strategia Lublin 2030, mieszkalnictwo jest drugim kluczowym czynnikiem służącym poprawie warunków życia. Obszar mieszkalnictwa to także wsparcie prawne i doradcze w wynajmowaniu czy kupnie mieszkania w Lublinie. Poznanie dzielnic, osiedli oraz podstawowych zasad funkcjonowania rynku nieruchomości będzie częścią edukacji młodych ludzi.

#rodzina

Szanujemy różnorodne wybory życiowe młodych ludzi. Chcemy, aby widzieli w Lublinie potencjał do osiągnięcia stabilizacji. Rozwijamy działania z obszaru **polityki prorodzinnej**, które wspierają młodych ludzi w zakładaniu i utrzymaniu rodzin. Nasze inicjatywy obejmują m.in. programy zachęcające do odpowiedzialnego i świadomego rodzicielstwa czy zapewnienie dostępu do **odpowiedniej ilości miejsc w przedszkolach i żłobkach**. Jako miasto będziemy kontynuowali rozpoczęty w 2023 roku **miejski program leczenia niepłodności metodą in vitro**, kierowany do kobiet w wieku powyżej 25. roku życia. Zdajemy sobie sprawę z tego, że polityka prorodzinna to nie tylko zagadnienia zorientowane wokół funkcji opiekuńczej. To także **atrakcyjna oferta usług** i wydarzeń oraz funkcjonalna i dobrze zaplanowana infrastruktura miejska. Dlatego aktywnie wsłuchujemy się w głos mieszkanek i mieszkańców, którzy uczestnicząc w życiu miasta, mówią nam jaka wizja rozwoju Lublina jest dla nich atrakcyjnym miejscem do życia i realizacji własnych planów na przyszłość.

#edukacja

Dobre wejście w dorosłość to przede wszystkim **edukacja**. Miasto stawia na podnoszenie **jakości i efektywności prowadzonej sieci szkół oraz tworzenie możliwości współpracy pomiędzy szkołami**. Dążymy do tego, aby szkoła przygotowywała do sprawnego funkcjonowania na rynku pracy oraz w społeczeństwie w dorosłym życiu, a środowisko szkolne sprzyjało budowaniu relacji, zdobywaniu nowych doświadczeń i wiedzy oraz odkrywaniu świata. Chcemy, aby szkoły były miejscem, gdzie **wzmacniana jest samorządność i poczucie sprawczości**, a młodzież uczy się o możliwościach partycypowania w życiu miasta i jego historii. Będziemy dążyli do tego, aby liczba miejsc w szkołach była adekwatna do potrzeb, a infrastruktura szkolna zapewniała **komfortowe warunki do uczenia się i spędzania czasu z rówieśniczkami i rówieśnikami**. Szczególną uwagę kierujemy na **rozwój szkolnictwa zawodowego** oraz jego dostosowanie do potrzeb lokalnego rynku pracy i zainteresowań młodych ludzi. Jest to jeden z priorytetów polityki edukacyjnej Lublina do 2030 roku. Chcemy wzmacniać współpracę z pracodawcami, aby uczennice i uczniowie mieli możliwości uczestniczenia w szkoleniu zawodowym, które dostarczy im możliwości przetestowania różnych ścieżek kariery. Będziemy zapewniali nauczycielkom i nauczycielom szanse doskonalenia zawodowego oraz wspierali ich dobrostan. W edukacji budujemy ponadto partnerstwa międzynarodowe, tworzymy warunki do **mobilności młodzieży i kadry dydaktycznej**, a także wymieniamy się dobrymi praktykami w zakresie organizacji systemu edukacji w mieście.

#uczelnie

Mimo, że miasto nie odpowiada za rozwój szkolnictwa wyższego, to odpowiada za stworzenie dobrych warunków do kształcenia i otoczenia. Dostrzegamy wielką wartość w **potencjale akademickim Lublina** i zacieśnianiu relacji z uczelniami. Chcemy, aby były to miejsca utrwalania przywiązania do miasta, zdobywania wiedzy i kompetencji niezbędnych na lokalnym rynku pracy, aby kierunki kształcenia na lubelskich uczelniach wspomagały rozwój kapitału społecznego i potencjału gospodarczo-innowacyjnego miasta i regionu. Miasto stwarza warunki do **współpracy międzysektorowej (nauka-biznes-administracja)**, gwarantującej rozwój zrównoważonego rynku pracy. Zachęcamy uczelnie wyższe do otwierania nowych kierunków studiów, które będą odpowiedzią na potrzeby lokalnego

rynku pracy, a także zapewnią młodym ludziom samorozwój zgodnie z ich potrzebami i przekonaniem. Wspieramy inicjatywę **Związku Uczelni Lubelskich**. Integracja lubelskiego środowiska akademickiego to szansa na wzmacnianie potencjału dydaktycznego i naukowego, a także budowanie konkurencyjności miasta i regionu. Ponadto, dostrzegając korzyści płynące z **najwyższego w kraju umiędzynarodowienia lubelskich uczelni**, wspieramy i zachęcamy lubelskie środowisko akademickie do realizacji projektów międzynarodowych, rozwijania programów mobilności akademickiej oraz tworzenia oferty studiów dla studentek i studentów zagranicznych.

Jak zapewniamy młodym dobre wejście w dorosłość?

- ❖ Rozwijamy i poszerzamy dostępność praktycznych programów wspierających młodych w odnalezieniu się na rynku pracy. Dodamy komponenty związane ze specyfiką lokalnego rynku pracy oraz niestandardowymi sposobami budowania kariery (założenie własnej organizacji pozarządowej, rozwój w przedsiębiorstwach społecznych czy praca w administracji).
- ❖ Współorganizujemy tematyczne targi pracy dla młodych absolwentek i absolwentów szkół ponadpodstawowych oraz lubelskich uczelni wyższych.
- ❖ Realizujemy programy i projekty systematycznie podnoszące jakość i efektywność kształcenia.
- ❖ Rozwijamy ofertę szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami rynku pracy i zainteresowaniami młodzieży.
- ❖ Rozwijamy program efektywnego doradztwa zawodowego w szkołach, w tym wsparcie szkoleniowe i możliwość współpracy z doradcami oraz zwiększamy liczbę doradców zawodowych w szkołach.
- ❖ Wspieramy organizację staży i praktyk zawodowych dla uczennic i uczniów ze szkół ponadpodstawowych we współpracy z otoczeniem akademicko-społeczno-biznesowym.
- ❖ Rozwijamy program edukacji o przedsiębiorczości poprzez realizację projektów skierowanych do wszystkich grup wiekowych młodych ludzi. Wzmacniamy wiedzę o przedsiębiorczości wśród dzieci, młodzieży oraz studentek i studentów. Rozwój umiejętności miękkich w obszarze przedsiębiorczości pozwoli na zwiększenie szans na znalezienie w przyszłości przez nich pracy, która zapewni im satysfakcję.

- ❖ Kontynuujemy programy grantowe i stypendialne dla studentek i studentów lubelskich uczelni, których celem jest wzmocnienie wizerunku Lublina jako miasta akademickiego oraz budowanie potencjału absolwentek i absolwentów uczelni.
- ❖ Wspieramy rozwój sieci współpracy międzyuczelnianej.
- ❖ Zapewniamy dostępność miejsc w żłobkach i przedszkolach adekwatnie do potrzeb.
- ❖ Poszerzamy katalog ulg i uprawnień wynikających z lubelskiej karty Rodzina Trzy Plus.

Nowe działania, do wdrożenia w perspektywie do 2030 roku:

- ❖ Będziemy promować, wspierać i sieciować działania na rzecz rozwijania możliwości podejmowania legalnej pracy dla osób młodocianych od 15 r.ż. Będziemy upowszechniać wiedzę w zakresie prawa pracy, możliwości zatrudnienia oraz tworzenia i rozwijania umiejętności przydatnych w tym zakresie.
- ❖ Wesprzemy współpracę uczelni wyższych ze szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi, służącą wzmocnieniu praktycznego podejścia do nauki i łatwiejszego startu na rynku pracy (np. podczas lekcji wychowawczych przy wsparciu Rady Studentów Lublina).
- ❖ Zbadamy potrzeby mieszkaniowe młodego pokolenia lublinian i lublinianek.
- ❖ Rozwiniemy akademickość Lublina poprzez budowanie i zachęcanie do zwiększania oferty lubelskich uczelni w oparciu o zainteresowania młodych ludzi i lokalne zapotrzebowanie m.in. w dziedzinie studiów artystycznych.
- ❖ Podniesiemy kompetencje miękkie pracowniczek i pracowników miejskich instytucji, przydatne we współpracy z młodym człowiekiem.

Zaangażowana przyszłość

C.3. Aktywne sąsiedztwo
D.1. Miasto przemysłów kultury
D.2. Atrakcyjna oferta sportowa i szerokie możliwości spędzania wolnego czasu

#partycypacja

Tworzymy przestrzeń do rozwoju dla każdego i zachęcamy do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. Zaangażowanie młodych już jest dostrzegane. W mieście istnieją sprawdzone, wieloletnie działania i narzędzia, dzięki którym młodzież może korzystać z **narzędzi partycypacji obywatelskiej** na różnych szczeblach. Uczestnictwo młodzieży realizujemy także poprzez **współpracę miasta z organizacjami pozarządowymi, szkołami i uczelniami**. Do udziału w procesach decyzyjnych włączane są istniejące w mieście młodzieżowe ciała konsultacyjne, reprezentujące interesy młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem ciał samorządniczych, takich jak **Rada Studentów Lublina czy Młodzieżowa Rada Miasta Lublin**. Dobrą praktyką jest także udział reprezentacji młodzieży w komisjach konkursowych przyznających środki finansowe na realizację zadań publicznych. Jeszcze większe włączenie młodych do współdecydowania o mieście przyczyni się do wzmocnienia wiarygodności dorosłych w kontaktach z młodzieżą i rozwoju współpracy na rzecz budowania przyszłości naszego miasta.

#edukacjaobywatelska

W szkołach, na uczelniach oraz w miejskich instytucjach i przestrzeniach młodzieżowych prowadzona jest szeroko rozumiana **edukacja obywatelska i samorządowa**, która uwzględnia tematy związane z funkcjonowaniem miasta, nabywaniem kompetencji społecznych i obywatelskich oraz możliwościami partycypacji obywatelskiej na wszystkich dostępnych poziomach zaangażowania (miasta, regionu, kraju i Unii Europejskiej). W szkole, poprzez różnego rodzaju projekty, rozwijana jest **samorządność uczniowska** – pamiętamy o roli młodych w podejmowaniu decyzji, promowaniu oddolnej inicjatywy uczniowskiej i demokratycznych zasad funkcjonowania szkoły. Wspieramy **samorządność młodych w ramach struktur miasta**, m.in. poprzez rozwój Młodzieżowej Rady Miasta Lublin i Rady Studentów Lublina.

#wolontariat

Rozwijamy **wolontariat lubelski**, który ma za zadanie spajanie różnych rodzajów wolontariatu, takich jak młodzieżowy, sportowy czy kulturalny, a także uwzględniający działania międzypokoleniowe na rzecz dobra wspólnego. Głównym założeniem wolontariatu lubelskiego jest **rozbudowa platformy internetowej**, która docelowo stanie się miejscem integracji i kumulacji zasobów aktywności młodych ludzi (np. poprzez rozszerzenie o możliwości uczestnictwa w projektach czy oferty pomocy sąsiedzkiej). Wspieramy wolontariuszki i wolontariuszy oraz organizatorów wolontariatu poprzez **podnoszenie ich umiejętności**, w formie darmowych szkoleń. Upowszechniamy i promujemy wolontariat, a osoby wolontariackie mają możliwość śledzenia historii swojego zaangażowania i zdobytych umiejętności związanych z pomaganiem innym. Otrzymują także **kartę wolontariusza**, która oferować będzie konkretne benefity za podejmowane aktywność. Organizacje proponujące wolontariat chętnie sieciują się w ramach miejskiego programu wolontariatu, widząc realne korzyści ze współpracy. Miasto rokrocznie wyróżnia także najaktywniejszych wolontariuszy i wolontariuszki.

#rozwójtalentów #sport

Miasto i miejskie instytucje oferują szeroką oraz **dostępłą finansowo i czasowo ofertę zajęć pozalekcyjnych oraz form spędzania czasu wolnego**, które rozwijają różne zainteresowania młodych ludzi (m.in. naukowe, artystyczne, społeczne, sportowe etc.), bez względu na poziom mistrzostwa i wiek. Rozwijamy ofertę nieodpłatnych zajęć pozalekcyjnych w dyscyplinach nauk przyrodniczo-techniczno-matematycznych⁴², które rozbudzają w uczennicach i uczniach pasję do przedmiotów ścisłych. Stwarzamy **optymalne warunki do powszechnego uprawiania sportu i rekreacji** przez **zapewnienie odpowiedniej i dostępnej infrastruktury sportowej** (w tym przyszkolnej) oraz realizację programów i projektów mających na celu promocję oraz zaangażowanie młodzieży do aktywności fizycznej. Inwestujemy w podnoszenie poziomu sportowego młodzieży uczestniczącej w **szkoleniu sportowym**. Promujemy **sport osób z niepełnosprawnościami i sport akademicki**. Miasto współpracuje z klubami i organizacjami sportowymi, wspieramy także **uczniowskie kluby sportowe**. Aktywność fizyczna w tym kierunku jest też sposobem

---

⁴²STEM (z ang. *Science, Technology, Engineering, Mathematics*)

na zapewnienie równowagi i aktywnego wypoczynku po pracy/szkole oraz wsparcia profilaktyki zdrowia, także w wymiarze zdrowia psychicznego.

#kultura

Kultura w młodzieżowym Lublinie pełni ważną funkcję integracyjną i wzmacniającą w przywiązaniu do miasta, przez bycie miejscem na oddolne działania dedykowane młodym, realizowane w przestrzeniach miejskich. Kultura jest w tym kontekście nie tylko formą rozrywki, ale także ważnym narzędziem społecznego zaangażowania. Młodzi ludzie mają możliwość działać, inicjować własne projekty i być częścią twórczej społeczności. Dzięki temu czują się bardziej związani z Lublinem, a miasto staje się dla nich miejscem, w którym mogą spełniać swoje pasje i marzenia. **Oferta kulturalna Miasta jest różnorodna**, pozwala mieszkańcom i mieszkańcom spędzać czas wolny w sposób atrakcyjny, adekwatny do zainteresowań i potrzeb. Dbamy o **ułatwienia w dostępie do kultury**, także dla osób ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością. Realizujemy **edukację kulturalną i artystyczną**, która może dać młodym ludziom narzędzia do odbioru świata i samorozwoju. Wyrobienie nawyku kontaktów z kulturą, czy zdobycie wiedzy o tym, w jaki sposób odbierać kulturę, to niezwykle ważne zadania, w których działania miasta i jego instytucji mają istotne znaczenie. Dlatego właśnie Lublin kładzie nacisk na **rozwój kompetencji kulturalnych**. Miejskie instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe działające w sektorze kultury, zapewniają szeroki program kulturalny z silnie rozbudowanymi komponentami edukacyjnymi. Kultura rozwijana będzie z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań młodych ludzi, ale także we współpracy z nimi. Rozwijane będą **przemysły kreatywne i możliwości pracy twórczej**. Młodzi ludzie będą współtworzyć **Europejską Stolicę Kultury 2029**, a Miasto wykorzysta doświadczenia tytułu Europejskiej Stolicy Młodzieży 2023 do opracowania aplikacji Lublina o tytuł **ESK 2029**.

Jak zapewniamy młodym zaangażowaną przyszłość?

- ❖ Rozwijamy program szkolnych budżetów obywatelskich.
- ❖ Zachęcamy uczelnie wyższe do wprowadzania i rozwijania mechanizmów akademickich budżetów obywatelskich.

- ❖ Wspieramy działalność Młodzieżowej Rady Miasta Lublin oraz Rady Studentów Lublina, m.in. poprzez zapewnienie wsparcia merytorycznego, organizacyjnego i finansowego.
- ❖ Rozszerzamy materiały programu edukacji obywatelskiej o kolejne aspekty funkcjonowania miasta i wiedzy o samorządzie terytorialnym, m.in. o budżecie obywatelskim, konsultacjach społecznych, inicjatywie lokalnej. Dostęp do materiałów będzie powszechniejszy, tak aby z czasem program stał się miejskim programem edukacji obywatelskiej i samorządowej, zbudowanym na zaangażowaniu przeszkolonych nauczycielek i nauczycieli, edukatorek i edukatorów oraz trenerek i trenerów organizacji społecznych.
- ❖ Utrzymujemy program grantów na działania społeczne i obywatelskie młodych ludzi.
- ❖ Prowadzimy działania służące rozwijaniu kompetencji przyszłości u osób uczących się i studiujących.
- ❖ Promujemy i rozwijamy platformę wolontariatu lubelskiego, zarówno wśród miejskich instytucji i organizacji pozarządowych, jak i wśród młodych osób, tak aby platforma ta stała się miejscem intensywnego łączenia aktywności i czasu młodych z potrzebami lokalnych podmiotów działających na rzecz dobra wspólnego.
- ❖ Realizujemy programy na działania kulturalne w dzielnicach, które skupiają się na zwiększeniu aktywnego uczestnictwa mieszkanek i mieszkańców Lublina (niezależnie od wieku) oraz wspieraniu kultury oddolnej i oddalonej od centrum miasta.
- ❖ Systematycznie rozwijamy przyszkolną i miejską infrastrukturę sportową.

Nowe działania, do wdrożenia w perspektywie do 2030 roku:

- ❖ Ustanowimy program młodzieżowych ambasaderek i ambasadatorów partycypacji obywatelskiej.
- ❖ Uwzględnimy partnerskie zapraszanie młodych i ciał reprezentujących ich interesy w każdym procesie konsultacyjnym. To sposób na zadbanie o interesy młodzieży jako grupy niedoreprezentowanej w miejskich procesach partycypacyjnych.
- ❖ Zapewnimy udział młodych ludzi w opracowywaniu założeń miejskich programów młodzieżowych oraz ewaluacji tych programów.

- ❖ Rozszerzymy metody i formy konsultacji o zapewnienie możliwości przesyłania opinii i uwag w formie video i audio oraz zwrócimy uwagę na dostępność procesów konsultacyjnych dla młodych osób ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością.
- ❖ Będziemy wspierać samorządy uczniowskie w lubelskich szkołach. Wprowadzimy program grantowy dla samorządów.
- ❖ Będziemy sieciować samorządy uczniowskie, Młodzieżową Radę Miasta, Radę Studentów Lublina, koła i organizacje studenckie.
- ❖ Wprowadzimy mechanizmy partycypacyjnego współdecydowania w miejskich instytucjach.
- ❖ Stworzymy inkubator młodzięzowych organizacji pozarządowych – zachęcimy młodych do zakładania własnych organizacji społecznych, które mogą stać się ich sposobem na rozwój i pierwszą pracę lub przygotowanie do niej.
- ❖ Będziemy się dzielić wiedzą i praktykami, a także uczyć od istniejących, doświadczonych organizacji młodzięzowych działających na terenie Lublina i pokażemy młodym, jak – krok po kroku – można założyć organizację.
- ❖ Stworzymy otwarte i darmowe kreatywne Przestrzenie Młodych jako miejsca do rozwijania talentów młodych ludzi. Dopuszamy instytucje kultury w infrastrukturę umożliwiającą młodzięzy realizację swoich pasji, na zasadzie swobodnego dostępu.
- ❖ Stworzymy system współpracy lubelskich szkół z instytucjami kultury oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie edukacji kulturalnej.
- ❖ Rozwiniemy działalności i wyposażenie młodzięzowych domów kultury oraz wesprzemy rozwój twórczyn i twórców, artystek i artystów, animatorek i animatorów poprzez stypendia w dziedzinie kultury.
- ❖ Będziemy realizować programy i projekty mające na celu promocję oraz zaangażowanie młodzięzy do aktywności fizycznej i podnoszenie poziomu sportowego młodzięzy uczestniczącej w szkoleniu sportowym.

Młodzież działa lokalnie

C.2. Miasto wielopokoleniowe C.3. Aktywne sąsiedztwo

Miasto dba o włączenie młodych ludzi w szeroką wspólnotę mieszkanek i mieszkańców – **wzmacnia otwartość i dostrzega wartość różnorodności** młodej społeczności. W młodzieży wzmacniane jest **poczucie sprawczości i odpowiedzialności** za otaczającą przestrzeń oraz wspólnotę, w której mieszkają, uczą się i bawią. Młodzi wiedzą, że mogą inicjować i realizować oddolne inicjatywy społeczne i obywatelskie w swojej społeczności szkolnej, na osiedlu, w dzielnicy oraz w mieście. Młodzi wiedzą, że miasto jest otwarte na ich pomysły, a osoby wspierające młodzież są dobrze przygotowane i zmotywowane do współpracy przy ich realizacji. Ten przepływ pomysłowości odbywa się na podstawie realnych potrzeb miasta.

#miejscadlamłodych

Młodzi będą mieli możliwość tworzenia w swojej okolicy kolejnych **Przestrzeni Młodych**, opartych na ich potrzebach i zasadach. Opracowane przez młodzież **standardy miejsc młodzieżowych** będą przez nich okresowo weryfikowane, a samo funkcjonowanie tych miejsc poddawane ewaluacji. W takich przestrzeniach młodzi ludzie będą mogli poczuć się sobą i próbować samodzielności w organizowaniu i planowaniu. Dalej będą to **miejsca bezpieczne, wolne od ideologii politycznej i religijnej, szanujące różnorodność oraz wspierające młodzież w rozwoju i rozwiązywaniu problemów**, także tych wynikających z potrzeby zadbania o zdrowie psychiczne i radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. W mieście powstawać będą miejsca, w których młodzi mogą nawiązywać nowe relacje, dzięki czemu ich obecność w Lublinie nie będzie miała jedynie wymiaru edukacyjnego czy zawodowego, ale także opierać się będzie na bliskości z innymi ludźmi, co sprawi, że zwiążą swoją przyszłość z Lublinem. Będziemy rozwijać **otwarte przestrzenie publiczne**, które zapraszają młodych do korzystania z uroków naszego miasta i poznawania jego przyrody i architektury. Ponadto **w szkołach planuje się rozwijanie przestrzeni wspólnych**, sprzyjających budowaniu relacji, wyzwaniu kreatywności, odpoczynkowi i pomagających redukować stres. Wspieramy powstanie **certyfikowanej sieci miejsc przyjaznych młodzieży**, której standardy oraz zasady

zostaną opracowane w efekcie dialogu łączącego młodzież, podmioty ją reprezentujące i organizacje młodzieżowe. Dzięki temu zachęcimy instytucje, organizacje społeczne, uczelnie wyższe czy otoczenie biznesowe do tworzenia i rozwijania miejsc, w których młodzi ludzie będą mogli spędzać swój czas wolny w warunkach zapewniających szerokie spektrum możliwości rozwoju.

#dzielnice

Z wyników badań przeprowadzonych na potrzeby polityki młodzieżowej wynika, że związek młodych ludzi z miastem nie jest budowany w oparciu o miejskie programy, ale o relacje ze znajomymi i rodziną. Lubelska młodzież odnajduje swoje miejsce w **większej wspólnocie samorządowej**. Miasto dostrzega i dba również o rozwój mezo- i mikro wspólnot, tych, które stanowią o otoczeniu i relacjach najbliższych młodzieży. Kontynuując działania budujące **dialog obywatelski**, będziemy wspierać rozwój funkcjonalności i zapewnianie równego dostępu do usług w **lubelskich dzielnicach** (z uwzględnieniem różnorodnych potrzeb na różnych etapach życia), wspierając jednocześnie młodych ludzi w ekspresji ich pomysłów w ramach **działań sąsiedzkich**. Chcemy, aby młodzi ludzie czuli emocjonalny związek z Lublinem – polubili to miasto, pokochali i zainspirowali się nim. Dlatego też rozbudowując edukację obywatelską i samorządową, chcemy, aby młodzi ludzie nie tylko otrzymali wiedzę o praktycznym funkcjonowaniu miasta, ale także o naszej wspólnej historii, elementach **tożsamości lokalnej Lublina** i czynnikach ją determinujących. Identyfikacja z miastem to pierwszy krok do wzięcia odpowiedzialności za jego teraźniejszość i przyszłość. Zapewnimy młodym ludziom warunki do równego uczestnictwa we współdecydowaniu o tematach ważnych z perspektywy rozwoju ich miejsca zamieszkania, tworząc możliwości partnerskiego wyrażania różnorodnych perspektyw i oczekiwań m.in. poprzez **międzypokoleniowe debaty sąsiedzkie**. Wzajemne uznanie i budowanie relacji na poziomie struktur sąsiedzkich, to istotny element troski o dobro wspólne. Lublin będzie miastem dla młodych, w którym stwarzamy warunki do rozwoju sieci społecznych oraz dbamy o **naturalny rozwój wspólnot lokalnych**.

#integracjamiędzypokoleniowa

Dostrzegamy potrzebę partnerskiego budowania kapitału społecznego Lublina, miasto będzie wzmacniać **dialog międzypokoleniowy**, który, oparty o wzajemny transfer wiedzy,

umiejętności i doświadczeń, pomoże budować empatyczne relacje między pokoleniami. Odejście od towarzyszącej niekiedy osobom dorosłym tendencji do monopolizacji wiedzy to ważny czynnik wzmacniający samoocenę młodych osób. Budowanie dialogu to także unikanie postawy konfrontacji w relacjach z osobami starszymi i przełamywanie stereotypów pokoleniowych. Będziemy wspierać działania międzypokoleniowe oraz pokazywać korzyści z okazywania sobie wzajemnego zainteresowania i troski, umacniając tym samym **solidarność międzypokoleniową**.

#międzykulturowość

Miasto Młodych to także **uznanie różnorodności i dialog międzykulturowy**. Po 24 lutego 2022 roku do Lublina przyjechało kilkadziesiąt tysięcy nowych mieszkanki i mieszkańców. Społeczność ukraińska jest dzisiaj ważną grupą tworzącą wspólnotę międzykulturową Lublina. W mieście uczy się, studiuje, pracuje i mieszka także kilkadziesiąt tysięcy osób cudzoziemskich z różnych krajów. Lublin jest dzisiaj miastem o najwyższym w kraju współczynniku umiędzynarodowienia uczelni wyższych. Dostrzegamy potencjał wynikający z różnorodności osób mieszkających w Lublinie. Będziemy dokładali wszelkich starań, aby Lublin był miejscem szanującym odmiennosć, tolerancyjnym i dającym poczucie bezpieczeństwa, które stanowi podstawę skutecznej **integracji międzykulturowej**. Już dzisiaj pracujemy nad stworzeniem ram **polityki integracyjnej Lublina**.

#współpracaregionalna

W polityce młodzieżowej nie możemy zapomnieć o **metropolitalnej funkcji Lublina**, który dostarcza młodym mieszkankom i mieszkańcom **Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego** szeroką ofertę edukacyjną, kulturalną, sportową, usługową i zawodową. Chcemy, aby Lublin stał się miejscem pierwszego wyboru przy poszukiwaniu wymarzonego kierunku studiów, miejscem, które daje możliwość realizacji życiowych ambicji i planów, a Lubelski Obszar Metropolitalny przestrzeń do życia i budowania przyszłości. Razem z naszymi partnerami z LOM będziemy poszukiwać wspólnych pomysłów na rozwiązywanie nurtujących młodych ludzi problemów i zaspokajanie ich potrzeb. Już dzisiaj wiemy, że niezwykle istotny jest dla młodzieży włączający, ekologiczny transport publiczny. Jako **miasto liderkie** będziemy zachęcali samorzady współtworzące LOM do stwarzania możliwości do szerokiej partycypacji młodzieży, dzieląc się naszymi doświadczeniami i dobrymi praktykami, m.in. wspierając

zainicjowane przez Stowarzyszenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego działania sieciujące młodzieżowe rady gmin.

Jak zapewniamy młodym możliwości działania lokalnie?

- ❖ Przestrzenie Młodych – rozwijamy miejską sieć Przestrzeni Młodych, tak aby każdy młody człowiek w Lublinie miał do niej łatwy i komfortowy dostęp (także z perspektywy dostępności architektonicznej i informacyjnej). Otwieranie nowych miejsc młodzieżowych w dzielnicach będzie opierało się o diagnozę społeczną i bieżącą ewaluację istniejących Przestrzeni. Rozwijamy również działalność programową w przestrzeniach młodzieżowych, w szczególności w zakresie działań profilaktycznych i zdrowia psychicznego oraz edukacji samorządowej i budowania więzi społecznych.
- ❖ Rozwijamy przestrzenie wspólne w szkołach i na uczelniach, sprzyjające budowaniu relacji, rozwijaniu kreatywności, odpoczynkowi i pomagającym redukować stres. Zachęcamy do wyznaczania stref ciszy w szkołach i na uczelniach.
- ❖ Rozwijamy program poznawania Miasta, skierowany do szkół podstawowych i ponadpodstawowych działających na terenie Miasta Lublin, oferującego bezpłatne spacer i przewodniki turystyczne eksplorujące różnorodność i historię naszego miasta. Będziemy dostosowywać program do potrzeb i zainteresowań młodych ludzi, również eksperymentując z formą spacerów i ich tematyką. Chcemy otworzyć program na studentki i studentów oraz młodzież cudzoziemską.
- ❖ Wspieramy dialog międzypokoleniowy poprzez stwarzanie warunków do wzajemnego uczenia się i wymiany doświadczeń pokoleniowych. Uznajemy osoby dorosłe jako łączników międzypokoleniowych.
- ❖ Wspieramy dialog międzykulturowy m.in. poprzez prowadzenie miejsc integracji międzykulturowej i działania animujące budowanie wspólnoty.
- ❖ Prowadzimy współpracę międzynarodową w wymiarze działań międzykulturowych.

Nowe działania, do wdrożenia w perspektywie do 2030 roku:

- ❖ Stworzymy certyfikowaną sieć miejsc przyjaznych młodzieży oraz standardy i zasady jej funkcjonowania.

- ❖ Opracujemy wspólnie z młodymi osobami model efektywnej komunikacji oferty miasta i działań podejmowanych na rzecz młodzieży.
- ❖ Opracujemy materiały edukacyjne o historii i tożsamości Lublina oraz wyposażymy nauczycielki i nauczycieli w niezbędną wiedzę w tym zakresie.
- ❖ Stworzymy lubelski program streetworkingu młodzieżowego – wesprzemy istniejące działania streetworkingowe prowadzone na obszarach rewitalizacji przez zapewnienie szkoleń dla streetworkerek i streetworkerów do pracy z młodzieżą, a także przez realizację projektów z młodzieżą, np. w zakresie zmiany najbliższego otoczenia (rewitalizacja podwórka, stworzenie miejsca do spędzania czasu na świeżym powietrzu).
- ❖ Opracujemy politykę integracyjną Lublina.
- ❖ Stworzymy miejski program na rzecz tolerancji, integracji oraz praw człowieka, poprzez promowanie wielokulturowości, różnorodności oraz działań antydyskryminacyjnych a także współpracę z wyspecjalizowanymi organizacjami pozarządowymi i placówkami oświatowymi.-
- ❖ Będziemy wspierać przedsięwzięcia integrujące młodzież z Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.

Osoby pracujące z młodzieżą

C.1. Miasto otwarte i włączające Cel horyzontalny 4. Zintegrowane zarządzanie miastem zgodnie z zasadami partycypacji i modelem współzarządzania

Młodość ma swoją ogromną siłę. Dlatego stworzyliśmy tę politykę – żeby tę siłę wspierać i wykorzystywać dla dobra wspólnego w naszym mieście. Ale młodość ma też swoje ograniczenia. Nie wszystkie zmiany i decyzje w mieście mogą zależeć od głosu młodych – miasto to społeczność różnych osób, nie tylko młodzieży. Do tego istnieją ograniczenia prawne. Dlatego niezwykle ważne jest, aby w naszym mieście młodzież odnalazła partnera w postaci kompetentnych osób pracujących z młodzieżą i na jej rzecz. Chcemy, aby w Lublinie działało (np. w organizacjach społecznych, oddolnych ruchach) i pracowało (w urzędzie czy miejskich instytucjach, szkołach) wiele rzeczniczek i rzeczników spraw młodych.

#pracownicymłodzieżowi

Pracowniczki i pracownicy wspierający młodzież będą rozwijać kwalifikacje umożliwiające im budowanie partnerskich relacji z młodymi. Zadbamy o ich dobrostan i rozwój – to szczególnie ważne dla funkcjonowania całego systemu wspierania młodych. Bez mądrych dorosłych nie uda się wdrożyć zaprojektowanych kierunków. Chcemy, aby osoby pracujące z młodzieżą cechowały się wartościami i zasadami, które budują zaufanie wśród młodych ludzi. Rekomendujemy wdrażanie matrycy kompetencji w zakresie angażowania młodych ludzi w podejmowanie decyzji na poziomie lokalnym, opracowanej w ramach programu *Democracy Reloading*⁴³.

#sieciwspółpracy

Pokażemy rodzicom oraz osobom pracującym z młodzieżą różne możliwości poszukiwania i wspierania naturalnych predyspozycji edukacyjnych i zawodowych młodzieży oraz motywowania młodego pokolenia do rozwoju i kreowania własnej przyszłości. Pojęcie osób

⁴³ Program *Democracy Reloading* powstał dzięki inicjatywie Erasmus+ Youth i DiscoverEU w ramach Lubelskiego Trójkąta Młodzieży we współpracy z Centrum Współpracy SALTO z krajami Europy Wschodniej i Kaukazu.

pracujących z młodzieżą rozumiemy szeroko – to nauczycielki i nauczyciele pracujący z młodymi w szkołach, pracowniczki i pracownicy miejskich instytucji kultury, organizacji pozarządowych czy pracowniczki i pracownicy socjalni. Rozwiemy **platformę do współpracy i poznania się dla dorosłych pracujących z młodzieżą**, służącą wymianie wiedzy, doświadczeń i pomysłów oraz sieciowaniu i podejmowaniu wspólnych przedsięwzięć. Zbudujemy partnerstwa międzynarodowe w temacie działań na rzecz młodzieży i osób pracujących z młodzieżą.

#organizacjepozarządowe

Dostrzegamy rolę **lokalnych organizacji pozarządowych** w zapoczątkowaniu i prowadzeniu wielu działań tworzących już teraz politykę młodzieżową Lublina. Chcemy rozwijać tę współpracę i budować filary polityki młodzieżowej na kompetencjach, energii i zasobach naszych lokalnych partnerów. Będziemy **wspierać i inkubować rozwój młodzieżowych organizacji pozarządowych** oraz współpracę międzynarodową z organizacjami młodzieżowymi, których wiedza i doświadczenia mogą stać się inspiracją do wielu pozytywnych zmian na rzecz młodzieży.

Jak zapewniamy wsparcie osobom pracującym z młodzieżą?

- ❖ Kontynuujemy działania komunikacyjne i sieciujące, rozpoczęte w ramach przygotowań i realizacji programu Europejskiej Stolicy Młodzieży 2023 – osoby i organizacje, które do tej pory angażowały swój czas i energię, zaprosimy do dalszego współtworzenia działań dla młodych w kolejnych latach, także tych programowanych przez politykę młodzieżową Lublina i Biuro Polityki Młodzieżowej. Będziemy ponadto stwarzać warunki i możliwości do zaangażowania kolejnych podmiotów.
- ❖ Budujemy relacje poprzez cykliczne szkolenia kompetencyjne i spotkania sieciujące dla pracowniczek i pracowników młodzieżowych z różnych instytucji, takie jak Letnia Szkoła Youthworku (w tym w ramach aktywności międzynarodowych).
- ❖ Kontynuujemy Nagrodę Młodzieżowej Rady Miasta Lublin dla osób zasłużonych dla dzieci i młodzieży Lublina.
- ❖ Współpracujemy międzynarodowo.

Nowe działania, do wdrożenia w perspektywie do 2030 roku:

- ❖ Wypracujemy definicję pracownika młodzieżowego oraz wprowadzimy do naszych działań elementy Europejskiej Karty Lokalnej Pracy z Młodzieżą (z ang. *European Charter on Local Youth Work*).
- ❖ Partycypacyjnie opracujemy kodeks lubelskiego pracownika młodzieżowego, uwzględniający różnorodne konteksty i okoliczności pracy z młodymi ludźmi.
- ❖ Powołamy pełnomocnika/pełnomocniczkę Prezydenta Miasta Lublin ds. młodzieży.
- ❖ Powołamy lubelskiego rzecznika/rzeczniczkę praw uczniowskich.

Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina

Dokument opracowany przez Urząd Miasta Lublin we współpracy z Fundacją Pole Dialogu.
Organizacje wspierające: Fundacja Stocznia, Lubelska Grupa Badawcza

Copyright by Gmina Lublin, 2024

Koordinacja prac na dokumentem:

Jagoda Włoch

Architektura procesu i redakcja merytoryczna:

Mateusz Wojcieszak

Jagoda Włoch

Diagnoza:

Agnieszka Duda-Jastrzębska

Marta Nazaruk-Napora

Wojciech Gąsior

Maria Adamowicz

Konsultacje merytoryczne:

Agnieszka Parol-Górna

Wydziały i Biura Urzędu Miasta Lublin

Jednostki budżetowe Miasta Lublin

Konsultacje społeczne:

Agnieszka Duda-Jastrzębska

Marta Nazaruk-Napora

Joanna Chomko

Jagoda Włoch

Opracowanie graficzne:

Anna Betlejewska

UZASADNIENIE

Lublin, jako pierwsze miasto w Polsce otrzymał zaszczytny tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży. Rok 2023 był zatem szczególnym czasem dla całej wspólnoty Lublina. Wyzwolona energia młodych ludzi to ważne zobowiązanie, które wprowadza zmianę w myśleniu o mieście, poprzez uwzględnienie perspektywy i potrzeb młodych. Wygrana w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży stała się impulsem do dalszego rozwijania oferty dla młodzieży, obejmując zasięgiem kolejne sfery życia i funkcjonowania miasta. Tylko w 2023 roku powstało siedem nowych przestrzeni młodzieżowych - bezpiecznych miejsc do nauki, odpoczynku i realizacji pasji młodych ludzi. Zainicjowano szereg aktywności edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, społecznych i obywatelskich. Systematyzując obecne i przyszłe działania miasta z młodzieżą i na jej rzecz, a także wypełniając deklaracje zawierającą się w aplikacji finalnej o tytuł ESM 2023, przygotowany został dokument polityki młodzieżowej Lublina. Lublin jest czwarte miastem w Polsce, które zdecydowało się na opracowanie dokumentu młodzieżowego (obecnie, na poziomie miast metropolitalnych, dokumenty o charakterze polityk i programów wdrażają: Miasto st. Warszawa; Miasto Kraków, Miasto Poznań).

"Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina" to odpowiedź na wyzwania, potrzeby i aspiracje lubelskiej młodzieży. Dokument stanowi podsumowanie działań w ramach Europejskiej Stolicy Młodzieży a także pełni rolę drogowskazu na najbliższe lata. Młodzi ludzie chcą, by ich głos i pomysły były wysłuchane. Podmiotowe włączanie młodzieży do współdecydowania o mieście i otaczającej ich rzeczywistości to gwarancja aktywnych i zaangażowanych obywateli i obywaterek miasta. Zważywszy na dynamikę zmian demograficznych, konieczne jest podejmowanie działań, który pozwolą na utrzymanie i rozwijanie potencjału społeczno-gospodarczego Lublina.

Fundamentem procesu opracowywania dokumentu polityki młodzieżowej był jak najszerszy w nim udział samej młodzieży, szczególnie tej, której potrzeby nie zostały dotychczas zdefiniowane. Sam proces przebiegał wieloetapowo. Istotnym jego elementem było zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnością. Na podstawie przeprowadzonych analiz i wywiadów z szeroką i zróżnicowaną grupą interesariuszy i interesariuszek, nakreślone zostały zasady i kierunki rozwoju Lublina jako Miasta Młodych w perspektywie do 2030 roku.

Wskazane w dokumencie polityki młodzieżowej kierunki są wyrazem priorytetów, którymi Miasto powinno kierować się przy planowaniu i realizacji działań skierowanych do młodzieży oraz osób pracujących z młodzieżą i na ich rzecz. Kierunki mają charakter interdyscyplinarny i odnoszą się do najważniejszych zagadnień, wskazywanych przez młodych ludzi i osoby pracujące z młodzieżą w trakcie procesu badawczego. Zasady w polityce młodzieżowej to cechy (wartości) opisujące wszystkie działania miasta skierowane do młodych osób.

Dokument "Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina" koresponduje z treścią głównego dokumentu strategicznego - Strategią Lublin 2030. Wpisuje się w zaprezentowaną w dokumencie misję i wizję miasta oraz uwzględnia wszystkie pięć obszarów rozwojowych zdefiniowanych w Strategii. Sama

polityka nakreśla kierunki rozwoju miasta bez wskazania czasowego horyzontu, ale nie bez znaczenia jest kontekst szerszego planowania rozwoju miasta. W głównym dokumencie strategicznym, umowny czas realizacji został zaplanowany do 2030 roku. Polityka młodzieżowa Lublina nawiązuje ponadto do Strategii Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019-2027, która stanowi ramy dla współpracy w obszarze młodzieży na poziomie UE, opierając się na rezolucji Rady Unii Europejskiej i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży: Strategia Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019-2027 (2018/C 456/01).

Projekt dokumentu polityki młodzieżowej Lublina został poddany konsultacjom społecznym, które trwały do 9 do 24 listopada 2023 roku. W ramach procesu konsultacyjnego odbyły się trzy otwarte spotkania konsultacyjne (dla osób pracujących z młodzieżą i organizacji pozarządowych; dla młodzieży, Młodzieżowej Rady Miasta i Rady Studentów Lublina oraz dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców i mieszkank Lublina). Opinie do dokumentu zbierane były także za pośrednictwem mobilnych punktów konsultacyjnych, zlokalizowanych w galerii handlowej i na Miasteczku Akademickim UMCS. Przez cały okres trwania konsultacji możliwe było przesyłanie opinii i uwag do dokumentu poprzez formularz online, w wersji papierowej, a także w formie wideo i audio na adres mailowy. W trakcie trwania konsultacji społecznych wpłynęło 278 uwag, z czego 163 zostało uwzględnionych, 10 częściowo, 26 odrzucono, 11 opinii było poza przedmiotem konsultacji a 68 należy sklasyfikować jako inne (opinie z mobilnych punktów konsultacyjnych).

Przyjęcie dokumentu "Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa" jest istotnym wkładem w rozwój Lublina jako miasta przyjaznego dla wszystkich - miejsca do życia, wzrastania i spełniania marzeń. Lublin to wielopokoleniowa, bezpieczna i różnorodna wspólnota, która czerpie z potencjału i energii młodych mieszkańców i mieszkank.